

نستاتیکی فریدریش شیلر-1- کا و جلال

“گھر کسک بولریی بے ئازادی نہ بت،

بیریکہ کا فی ئازاد نین

(بـ [] شـی یـ [] کـ [] مـ)

1- كس و سد رد م

[illegible]

شارنشینان وک توژی سه سیال له کتای چرخه نه قیندا به گوناگونی

بازرگانی و ژبانی شاریان ساریانه دا. ل و کات ب دوواو شارنشینان ب رد وام پتر پریان د س ند و ب ه زتر د بوون، ه رو ها ب خ باتی تایب تی جیاکراو ل ئ یست کراتی و کشتیاران، نازادی ب رزوای کانی خیان "س ند".

س دای ه ژد ی م ز ر گنگ بوو ب گ شای ب رزوازی ئ مان. ل م س رد م دا ئ رک جیاواز ب و ب رید کان، ب م ش ه رو ها پ داویستی ب ف رمانب رانی پسپ ر ک شار زای یاسا، ئ بووری، بازرگانی و دارایی بوونای، پریان س ند، و ل ل م و ش دا چ و ک ه ند ب واتا ن بوو، ب کو شار زایی و توانست. ب م ش و ی ل نیوی دوو می س دای ه ژد ی م دا ل ئ مانیا تو ئ کی ب گزاد یی- ب رزوازی پ رو رد یی (واتا پ گ یشتوو ب خو نندن) س ریه دا و شار زایانی پیش جیاواز کانی ل خ گرتبوو: پزیشک، ف رمانب ر، مام ستا، ق ش، دادو ر و پ ر فیس ر و هتد.

ب رزوازی پ رو رد یی (یان ئینت ل کتو لان) و خا و ن فابریک کان ئ رکی گ وری د و تی و جفاکیان ل ئ ست د گرت، ب م ش ب رزوازی چو و ها فرک و ل دژی ئ یست کراتی. ب گومان تی ریی نوی جفاکی، یان "ئیدی جفاکی م د نی"، ر و ک کی ب رچاوی ل گ شای ئ و ب رزوازی دا گ ا ک ل و تی س رد می ئ شنای کاندا گ شای س ند و پ شینی کانی د م کراتی، ماف کانی مر ق، د و تی یاسا و لیب رالیزمی پ ک و گ ر دا. ب رزوازی ر و ک کی ل و دا گ ر ا ک فیدالیزم و ئ بس لوتیزم و ربگ ر رن و و ئیک ن می و جفاک. ئ م بریتی ل ق ناغی س ر تای س ر مای گ ری.

س دای ه ژد ی م ه رو ها ناود نر ت س دای بزاوتی ئ شنای کان ک فیل سوفی ئینگلیزی جن لک ب باب گ وری داد نر ت و ل ئینگلاند و ت نی و ب ن و و اتانی دیک ی ئ وروپا. ئ دگاری تایب تی بزاوتی ئ شنای کان و و کردن مر ق بوو و ک بوون و ر کی جفاکیان ب رپرسیار، ئ م ش ب واتی: ئ ستا چواندنی ها نادر ت ب پ و ر گشتگیر ئ بژ کتیفی کان ک گ یا د رها و یشتی ویستی خودای کی یاسادان رن، ب کو خودی مر ق و ک د رچی هزرین داد نر ت، ل ر شدا گ ا ن ب "ئیدی کی خودا" د در ت ک ناود نر ت "دایزم" و ل س دای ه ژد ی م دا و ک ف ر م کی ب او ی ئایینی گ ش د س ن ت. کات ل ئایینی کریستیانیدا خودا ک س تی کی س ر ب خ ی و است و خ د ست د ن ت ن و و داو کانی جیهان و، ئ و ا ل شنای کاندا د گ تر ت، خودا ت نیا جیهانی ها و ش و ی س ت ا ت قو میش کردو، ئیدی جیهان ل و ب دوواو س ر ب خ ل و ب خ دی د بزو ت. ئ م خودای ب ی نیی د س ت ب ت ن و و تی و داو کانی جیهان و، ل ر مر ق پ و ر و س رو ر.

سەرپاوی ئۆزى كارايى بزاوتىكى لى ھەر يىلكى وپاتانى ئىنگلاند و
 فەنسا و ئىمانىا جياواز خى نواند. بزاوتى ئىشايى لى ئىنگلاند
 دواي شى ئىنگلىزى سىرپىھىدا؛ لى و بزاوتىكى بوو بى فاكترىكى
 سى قامگىركىرى بىرژوازي و پىيونيديىكانى سىرمايىگىرى، ولى لى
 فەنسا بزاوتى ئىشايى پىش شىشى فەنسى تىنيى و بوو بى
 يىلكى لى فاكترىكانى ھىگىرسا ندنى شىش، بى پىچىوان شى و مىركى
 ئىشايى لى ئىمانىا بىگىشى باو بوو بى ھىزى ئازادكىرى ئا و ز،
 يان باو بوو بى و كى مرق لى توانايدا يى ئا و ز و فىزىل بى كىخات
 و بىختىارى لى سىر زى مېن بىكات بى كىتوارىكى جفاكى. ھىروكى كانت
 دى بىئىت: پىشمىرجى زىگار بوون لى بىتوانايى خىخىت بار ئۆ و يى كى
 تاكىكىس لى نى و خى يى و ئامادى باشى سىر بىخى بى ھىزىن ھى بىت، ولى
 ھاو كات بىرواكانى خى لى نى و ندى گىتىدا بىگى يى نىت و تواناكانى
 بى ئا و گىكى بىچوون و تى و انىن پىبىگى يى نىت. لىر دا كانت بى و ونى
 ھى موو سىوورىكى نى و ان چىن و ستاندى دى بىزى نىت. بى، سىر تا
 “بىورگىر / بىرژوا” سىر بىخى لى ستاندى و چىن گىتىرانى پىناسى
 دى كىت. بىورگىرى ئىشايىپى دراو گىركى بوو مىرقىكى “ئاكارى” بىت
 كى ھاو كات چالاكانى بىدىبىھى نىت و بى ئاسوودى گىتى ھى و سىت
 و بىرگىر.

بىھان كرىستىف فرىدريش شىل لىم سىردىم و پىيونيديى
 پىناكىكىاندا 10.11.1759 لى مارباخى سىر بىبارى نىكار ھا تى
 جىھان و، لى خو ندى سىر تايى و بىر پىيونيديى سىختى
 جفاكىكان و ئىساي چىسپىنراوى فىركارى كىوت، ولى ئى وىش تا
 ئادى شىان لىيان ياخى بوو، خى گونجاندى، و لى كى تايىشدا
 ھىزىنراو بى ئاستى ستاندى بىگىزادى، و تا بى پىبىخىشىنى
 نازناوى “فەن” بوو بى “فرىدريش فەن شىلر”.

باو كى فرىدريش ئىفسىر و پىزىشكى تىماركىرى بىرىن بوو، داىكى كچى
 مىخانىچىكى بوو. فرىدريش لى نى و شىش زار كىدا تاكى كوى
 خانى وادىكى بوو، بى يى باوك و داىكى بىيارىان دا دىرفىتى
 پىگىياندى فىرگىيى بى بىخىسەنن، بى ئۆ و مى بىستىش سى 1766
 ناردىان بى “لاتاينشول” (فىرگى لاتىنى) لى لودفىگىسبورگ. ئىم جىر
 فىرگانى ناودى نران لاتىنى، چونكى زىرىنى و انىكان بى و زمانى بوو و
 فىرخوازانىان بى دىراسى زانستگىيى پىدگىياندى. شىلر تا سى
 1773 لى و فىرخواز بوو، ولى ھەر لىم فىئاغى سىر تايىيى
 فىربووندا سىزى خى بى نووسىنى دراما ئاشكرا كىرد و بىيارى دا ئۆ و
 سىزى بىزى نىت. ئۆ و وكى فىرخواز دوو شانى نامى بى ناوئىشانى
 “ئابزالەن” و “دى كرىستن” (“كرىستىيانىيەكان”) نووسى.

بىگومان ھىبىزاردنى گىكى خىيى بى كارىكى پىسپىرى ھىندى ئاسان

نـبوو، چونکـه میرـکان خـیان لـ ناوچـه کانیاندا بـ یاریان بـ نایندـی ژـردـستـه کانیان دـدا. هـر بـم شـوـیـه کارل ئـیگن کـه هـرتسـگ (میرـژـنـرال) ی فیورتهـمبـرگ بوو، بـ یاری دا کـه شیلـر دـبـت لـ زانستگـه یاسا بخوـنـت، بـ ئـم مـبـستـه شـنـرا بـ “کارلسشولـه” (فـرگـه ی کارل) لـ شتوتگارت. وـلـه ئـو بـدـی شیلـر نـبوو، چونکـه کارلسشولـه ئـه کادیمیـه کی لـشکری بوو بـ سـای چـسپـنـراوـو. هـرچـنـک بوو شیلـر توانی بـشـکـی بـ پزیشکی بگـت و ساـی 1780 تـواوی کرد، بـگومان بـ ئـو یـی پـبـدرت بـ خواستی خـی کاری پزیشکی بکات، بـکو بـ ناچاری بوو بـ “مـدیکوس یـی گیمـنت” (پزیشکی سوپا لـ لـشکر کی دیاریکراودا). شیلـر نـیدـتوانی بـو موچـیـه کـه وـک پزیشکی سوپا وـریدـگرت، گوزـرانی دابین بکات، هاوکات یـی پـنـدـرا وـک پزیشک چارـسـری نـخـشـیه کانی خـی کی سیفیل لـ دـرـو ی سوپادا بکات. بـ، هـرتسـگ نـک تـنیا یـی پـنـدا نـیـنگـی پزیشکی بکات و، بـکو بـ فـرمانی ئـو تـنانت بـی نـبوو پـشاکـی سیفیل پـشـت، ئـمـش بـ شیلـر نـشیاوی قبوـکردن بوو، بـیـه بـردـوام بیری لـو دـکردـو لـ خزمـتی سوپا هـبـت.

شیلـر لـ ماوـی فـرـبوونی زانستگـه ییدا هـشام بوو بـ ئـدـبی “شتورم ئوند درانگ / Sturm und Drang” (هـرش و پاـنان) کـه ئـاستـیـه کی ئـدـبی یـی شـناییدـر بوو، کـواتـه خـنـیـی بوو بـرانبـر پـیوـندیـه جفاکیـه کان و هزرینی سـروـر، یان بـرانبـر دـسـاتـه لـشکریـه کان، بـیـه شیلـر ناچار بوو بـ نهـنی کاربکات. ئـو لـم دـمـدا، ساـی 1777، دـستیدایـه نووسینی درامای “دی یـر” (“جـردـکان”) کـه ساـی 1781 تـواوی کرد و چاپی یـه کـمی لـژـر ناوی خوازراودا بـاوکردـو. دراما کـه ساـی 1782 لـ مانهایم نمایشکرا، وـلـه شیلـر پـش دـستـکردنی نمایش کـه ناچار بوو چـند جار کـ شوـنی کارکردنی جـبـهـت و بـوات بـ مانهایم، بـو هـیـه شـو هـرتسـگ سزای گرتنی بـسـردا سـپاند، تـنانت نووسینی لـ یاساغ کرد. “جـردـکان” بـهـی تـزووی شـگـه انـیـه هـشامی لـ نـوـندی ئـدـدـستاندا خـستـو، ئـو شـو بـو دا خویا بوو کـ تیا تـردـستان لـ مانهایم بـ هـوروزم یـشتن بـ وانین لـ شانـیـه کـ.

بـ شیلـر وون بوو کـ دـبـت لـ خزمـتی سوپا هـبـت. ئـوارـیـه بـ ناوی “دـکتـر یـتـر”، پـکـو و لـتـک ئاندریاس شترایشـری هـفاـیدا، ئا هـنـگـی هـرتسـگیان بـ هـل زانی و لـ شتوتگارت هـتـن. شیلـر لـم کاتـه بـدوواو سـربازی هـتـو بوو. ئـو سـرـتا یـشت بـ مانهایم، لـو شـو خـی گـیاند تیورینگن. بـگومان کارل ئـیگن زـر

هه‌وایی دا "سرباز-هه‌ب-ستفان ککی" ته‌سليم بکرته‌و، وێڵ هه‌وایی کانی سهربان نه‌گرت.

شيلار ل تيورينگن وێک پنه‌نا به‌ر دره‌ژای به‌ نووسين دا: سهرتا به‌ نووسيني "کابال ئوند لیب" (کابال و خه‌شه‌ويستی)، پاشان په‌ره‌ژای "دنه‌ کارله‌س"ی ئاماده‌ کرد. ئه‌و سا‌ی 1783 گه‌يايێ و به‌ مانهايم و له‌و وێک نووسه‌ری شاننه‌نامه‌ له‌ "ناتسيه‌ نالتياتر" ("تيا تری نه‌ته‌وه‌یی") دامه‌زرا، وێڵ دواي ئه‌وه‌ی تيا تری ناوبراو گه‌يه‌سته‌ ککی به‌ نو نه‌کرد و، گواستیی و به‌ لاپتسيگ. له‌و کريستيان گه‌تفرید کوه‌رنه‌ری نووسه‌ر زه‌ر پشتیوانیی شيلاری کرد و ده‌رفه‌تی به‌ خساند له‌ سه‌ر نووسين به‌رده‌وام به‌ت به‌ ئه‌وه‌ی خه‌می دان و به‌ قه‌رزخانه‌ی بخوات. له‌م کاته‌دا هه‌بسته‌ به‌ ناوبانگه‌ ککی به‌ ناو نيشانی "ئه‌ده‌یه‌ک / هه‌بسته‌که‌ به‌ شادمانی" سه‌ره‌یه‌دا، که‌ پاشان لودفيگ فه‌ن به‌ته‌فه‌ن خسته‌یه‌ فه‌رمی ده‌نگه‌و، ئه‌مه‌شه‌ مه‌له‌ديه‌که‌ بوو به‌ سه‌ودی یه‌که‌تیی ئه‌وروپا.

سا‌ی 1787 شيلار سه‌ردانی شاری فايماي کرد و له‌و چا‌ند نووسه‌ر و هه‌زرفانی ناسی، وێک: یه‌هان گه‌تفرید هه‌رده‌ر و کريسته‌ف مارتين فيلاند، که‌ دوو هه‌زرفانی کاریگه‌ری به‌شنايیه‌کان بوون و دره‌نگتر په‌که‌و له‌ته‌که‌ گوتته‌ و شيلاردا "کلاسیکی فايماي"یان خسته‌و.

شيلار به‌هه‌ی کارکردنی به‌رده‌وامی و له‌ مه‌ژوودا سا‌ی 1789 له‌ زانستگه‌ی یه‌نا بوو به‌ په‌ره‌فيسه‌ری مه‌ژوو، وێڵ موچه‌ککی هه‌نده‌ زه‌ر نه‌بوو که‌ بتوانه‌ت قه‌رزخانه‌ی بده‌ته‌و. سه‌که‌ک دواي ئه‌وه‌ له‌ته‌که‌ شارله‌ته‌ فه‌ن له‌نگه‌فهلده‌دا چوو په‌یوه‌ندی هاوژينیی و. وێڵ ئه‌و به‌رده‌وام پتر تووشی نه‌خه‌شی سه‌خت ده‌بوو. سا‌ی 1793 یه‌که‌م زاره‌کی ها ته‌ جيه‌انه‌و.

شيلار سا‌ی 1793 په‌که‌و له‌ته‌که‌ یه‌هان فه‌ريدريش که‌تاینده‌ که‌ به‌چاڤگه‌یه‌نه‌ر و په‌خه‌شه‌که‌ری که‌تیب بوو، هه‌نگاوی نا به‌ به‌گه‌سته‌نی په‌ره‌ژایه‌کی ته‌واو نو: گه‌فاره‌کی مانگانه‌ که‌ پاشان گه‌له‌که‌ نووسه‌ر و فه‌يله‌سوف به‌شداريان ته‌دا کرد، ناسراوترينيشيان یه‌هان فه‌لفگانگ فه‌ن گوتته‌ بوو. ده‌سته‌په‌کی په‌یوه‌ندی هه‌فا ته‌تیی شيلار له‌ته‌که‌ گوتته‌دا ده‌گه‌سته‌ته‌و به‌ سا‌ی 1794. وێڵ کاته‌که‌ گوتته‌ له‌و ده‌مه‌دا ناسراوترين نووسه‌ری ئه‌مانیا بوو، شيلار به‌ په‌چه‌وانه‌و ته‌زه‌ ناوبانگی ده‌رده‌کرد، به‌یه‌ سه‌رته‌ تا په‌یوه‌ندی ئه‌م دوو نووسه‌ر به‌ هاڤه‌که‌ ته‌نه‌را بوو په‌شه‌ ئه‌وه‌ی هه‌فا ته‌تیی که‌ قوو له‌ نه‌وانیا نه‌دا به‌ته‌گه‌ته‌.

گوتته‌ و شيلار دوو سه‌ره‌ مه‌زنه‌ککی "کلاسیکی فايماي" که‌ له‌ 1786 تا 1832 ده‌خایه‌نه‌ت. ئه‌ده‌ب یان هونه‌ره‌کی کلاسیکی هه‌رده‌م دا به‌کی ئه‌ده‌بی یان هونه‌ری نه‌مه‌ری به‌هوردوو، که‌واته‌ هه‌شته‌ نه‌وه‌که‌یی، ده‌کاته‌ به‌

نموونی ئا فراندنی خیی، ئممش پئیوئند ب کلاسیکی قایمارو
 بواتای، نووسران فرمی هونریانئی ئنتیکیان ب سا وون
 فرمالکانییهو وک نموونی کارکردنی خیی دانا بوو. ئوجا ناوی
 قایمار دگگتوو ب شوینی سه ره دانئی ئاسته ئدبیبیکه،
 چونکه یکه مین نووسرانی له و شار نیشته جه بوون.

[illegible]

قناغیکی نووی کارکردنی شیلر خریکبوونیی تی ب فلسف فانتاژی کانتو، ب دووی ئو شدا دست دات نووسینی کار فلفلسف فایکانی. کانت وک "مافی برههستی" ل دژی سارویری دوت تیا یی ب "ئازادی قلم" دابوو، نک زبری فیزیکی یان چکداری، ک ب همان شوو ههوهستی شیلر بوو. کار فلفلسف فایکانی شیلر ل م قناغ دا بریتین ل: "کالیاس یان لباری جوانی" (1793) ک گیندوی بیروان ب نام ل نوان شیلر و کوئرنردا، و ل ئم پرژیه ب هه ی ن بوونی کاتو و تاون کراو مایوو. ئم نووسین سارئنجامی خریکبوونی شیلر ب تگگی جوانییوو لای کانت. و ل کاتک کانت دیویست وونی بکاتوو ک مر ف پابند ب چ م رجگ لک وو د رکی جواننتی دکات، لبر شدا هه وی دا ب یارکی ب گشتی چواندووی چ ژ بناسنتوو، ئوا شیلر ب پچوانوو خای ب پکهاتای جواننتیوو خریک کرد، واتا م بستی ئوو بوو ک پرنسیپکی ئ بژکتیقی ب ب یاری چ ژ بد زنتوو. ئم نووسین، هروها نووسینکانی "لباری ناسکی و شک" (1793)، "لباری مزننتی" (1793)، "لباری یروردی

ئەستەتىكىي مەرقەز (1795)، سەر بىر ئىدىئالىزمى ئىمانىن وڭ ئاستەيلىكى ھەزرى كە جەخت لى ئىدىيە ئازادى دىكات. لىم وانگەيلى تەنبا كاتەك مەرقەز دىتوانەت لى ئازادى وڭ ئىدى تەبىگات و پەي بگات، گەر لى سنوورى كەتواری جفاكى و دىوولەت تەبىپەت، چونكە ئىم كەتواری كە وشلەكى بەرجەستەي، ئىدىيە ئازادى دىشلەوولەت. شىلەر لى دوايەمىن ساپانى ژيانىدا زىگارى بوو لى خەمى دارايى، وولە بەردەوام بەسەختى نەخەش دىكەوت. بەگومان ئىم لىم ساپانى شىدا زەر بەبەرەم بوو. يەكەم ژمارەي گەفار مانگانەكەي بە ناوى "دى ھەرن" (Die Horen) ساپى 1795 بەاوكرايەو و ھەر لىو سەرەتايەو ناسراوترىن نووسەرانى سەردەمەكەي ھاوكارى بوون، لىوانە: فریدریش ھولەلدەرلىن، ھەردەر، ھەردوو برا قىلەلم و ئالەكساندەر فەن ھومبەلت، فېشتە، ئاگوست قىلەلم شەگل، ھەرولەها يەھان ھاینریش فەس.

ھەرولەها يەكەم ژمارەي گەفار ئىدەبىيەكەي بە ناوى "موزئالماناخ" (Musenalmanach) ساپى 1796 دەرچوو و بەاوكردنەوئى تا ساپى 1800 ى خاينەد. لىم گەفار شىدا گوولەت، ھەرولەها ھەبەستفانان ھەردەر، ھولەلدەرلىن، ئاگوست قىلەلم شەگل و تىيەك كاریان كەرد. لى ساپانى ئاينەدا، تا 1804، شىلەر چەند كاركەي بەواتاي تەواو كەرد، لىوانە دراماكانى "مارىا ستواری" (1800) و "پاكىزەكەي ئەرلىن" (1801)، ھەرولەها كاركەي "بووكى مەسینا" (1803) و "قىلەلم تەل" (1804).

فریدریش شىلەر 16ى نەفەمبەرى 1802 لىقەبى "فەن"ى پەدرا و ھەزەنەرا بە ئاستى ستاندى ئىستەكراتى. ئىو لى ئىستا بەدوواو خەي ناو دىنا فریدریش فەن شىلەر. ئىو 09.05.1805 جىھانى بەجەھەشت و لى گەستەنى زانەك ياكەبەسكىرشە لى قايمار نەژرا.

(تەبىئىي نووسەر: لىتەك بەاوبوونەوئى دوا بەشى نووسىنەكەدا سەرچاوەكان دادەنەن).

ده بـ چ بکر است؟ . ناسر با بامیری

پـشه کی:

گـرانکاریه بنچینه یه مـژوویه کان که هـ س و که وته کانی
پـشووتری ژـر و ژوور کردوه، هـندـکیان ئه وه نده ده وره ی
زایمانه که یان دوور و درـژ بووه، چه ند سه ده زه مانـکی فره
توولانی ناـته به رچاو، که له ناخی هـ س و که وتی ئا بووری و کـمه
ـایه تی نیزامی پـشوودا گـه راـک(وه چـک) شکـ بگرـت تا له پـسه
کی گـه لـک پر ئه زمه و خوـناوی چینـکی نوـ بـته بوون، و چینی ده
سه ـاتداری ئا بووری پـشووتر له گـگـ بندـت! نیزامی کـیله داری تا
فـئوداـیته و نیهایه ت هـ س و که و تی سه رمایه داری که له هـ
ناوی ئه م نیزامانه دا له دایک بوو. هـ ر ئه م نیزامه یش خـی هـ
ـگری گـه رای چینـکی تر بوو که له ره وتی به رـ و پـشچووندا،
ئوردووی کاری له به رابه ری ئوردووی سه رمایه وه ک ته نیا گـگـ هـ
ـکه ن میژوویی پـکهـنا. سه رمایه داری قـناخی سه ره تای خـیی به
کـتایی هاتنی ده وره ی مانـفاکتـره کان له جه رگه ی وـاتانی
رـژئاوا به خولقاندن و داھـنان و دـزینه وه ی ماشینی بوخار، و
رـگای ئاسن و شه مه نه فه ر، ...چینی پرولیتاریای پیشه یی هـنایه
سه ر شانـی ئا بووری سیاسی جیهان. چینـک که چه رخی ئا بووری سیاسی
وه ک سووژه یکی چالاکی مـژوویی بـ گـرانی بنچینه یی ئه م هـ س و
که وته سه رمایه دارانه ی له هـ موو گـشه و کناری جیهانی بـ به
رانبه رکـ له گـه ئوردووی سه رمایه به هـزی کاری ئه و ده سوورا.
هـ لس و که وتـ که ئوردووی کاری له به شه جیاجیاکانی به رهه
مهـنان له شوـنی بچووک هـ تا کارخانه ی زـر گـه وره شان به شانی
یه کتر ریز کرد تا هـ س و که وتـک دروست بـت و له هـ ناوی ئه م
هـ س و که وته دا چینی کرـکار به شـوه ـکی ئاشتی هـ نه گر
بچـته شه ری سه رمایه وه!

هـ بـه ت چینی کرـکار ئیتر کرـکار به و مانای سه ره تاکانی سه
رهه ـدانی سه رمایه داری و قـناخی مانـفاکتـر نییه. واته چینـک
که ساـانیکی دوور و درـژ هـ ر کامه له به شه جـرواجـره کان له
وانه کارگای ئاسنگه ری، رستن و چین، کووزه گـه ری و کشت و کاـ و
وه رزـری...و هـتد سه رقـای کار بوون، و خه ریک بوون قوناخه سه ره
تایه کانی که ـه که بوونی سه رمایه داریه ن تـده په راند، به

ټكوكو ئيتر كړكاران له ناستي به ريني كچه ايه تيدا و له هه ټس و كه وتي گه لك زامانه ي شوټني كار، شان به شاني يه كتر له كارگا و كارخانه كان كه پټنج كه س تا ده كه س و سه دان و هه زاران كه سي سه رقاټي كارن، و هه ټس و كه وت چيتر ته نيا ياسا و رټساي دياريكراو نيه، كه بورژوازي و خاوه نكار به سه رياندا زاماني كړدووه، و كړكار له هه ټس و كه وتي "كاري هه رزان و كړكار بده ننگ" شه و و رټر ده كاته وه، به ټكوكوئه و هه لس و كه وتي ټوردوي سه رمايه و كويله ي حه قده ست ټوردويي كاريشي خولقاندا! كړكار له هه ناوي ئه م هه ټس و كه وتي كار و سه رمايه دا و خولقاندني «ئه رزيشي ئيزافه» دا به وه ده گات، مان و نه ماني سه رمايه پټوه ندي راسته وخويي به كار و «زیده بایه» و كه هه كه بووني سه رمايه وه هه يه، زانست و پراتيكي كچه مټنيستي و كړكاري ئه و بيركه و گومانه پووجه ي له قاودا و نه في كرد گټا يا ئه و بورژوازي خاوه ني ئامرازه كاني به رهه مهټنانه چه رخي ئابووري و ټياني مرټقايه تي ده سوورينټ، به پټچه وانه به بټ چيني كړكار، بورژوازي ته نانه ت بټ حه وتووټك ناتوان ټياني ئه ننگه ټي خوټشي دابين بكات!

هه ر چه نده ئه م ره وته مټوويه له هه موو شوټنه كاني رټناواش به شټوه ټكي يه كسان هه ټس و كه وته كاني پټشوو ئا و گټ تيدا پټك نه هات و ټر و ټوور نه بوو، بټ وټنه له بریتانیا زیاتر ئا و گټره كه پيشه يي بوو، و له فه رانسه زیاتر سیاسي بوو، و له ئامريكا ټكه ټاوټك له هه ر دوو بوو واته ئا و گټري ئابووري و سیاسي، به ټام هټشتا چيني كړكار به و مانا يا كه دواتر له نيوه ي دووهه مي سه ده ي هه ټده دا ناسرا بوو، بټ به رانبه ركي له كه ټوردويي سه رمايه له واقعدا وه ك سووژه ي چالاک و هوشیاری مټوويي بو ئا و گټري بنچينه يي له ساحه كه دا ئاماده و ته يا ر نه بوو. شټر شه كاني بورژوازي له ئامريكا و بریتانیا و هه روټها شټرشي گه وره ي فه رانسه له ساټه كاني 1789-1799 بوونه پټش زه مينه بو شټر شه كاني سالي 1848 و به شوټن ئه ودا مه زنترين ديارده ي دوونيای سه رده م واته «كچه مټني پاريس» كه سه رتاسه ري جيهاني ته كاندا و چه ند ده يه دواتریش بټ يه كه مجار له مټووي چينا يه تي و سياسي دا شټرشي ئټكټوبري 1917 رووسيه پرټليتاريای گه يانده لووتكه ي سه ركه وتن، بزووتنه وه ي كړكاري و كچه مټنيستي پاش شكستي شټرشي ئټكټوبر له رووسيه تا به ئه مرو سه باري ئه وه ي ډري ټوردويي سه رمايه سه نه گه ر به سه ننگه ر خه بات و شه ري كړدووه، و به رپا كړدني كچه مټنيزم له ده وراني كچه مون و شټرشي ئوكتوبريش

زیاتر هه ل و مه رج و زمینه کان بو ده سته به ر کردن و سه رخستنی
شـرشـی کرـکارـی تـدا فه راهمه، به لام هه ر ئه و گه رایشه
"رـفـرمیستیه" که له ئینترناسیونال دووهه م واته 1889 دا ده ستی
باـای په یدا کرد و گه ورتـرین زه ربه ی له بزووتنه وه ی
کـمـنیستی و کرـکارـی دا، به مـام به هـی شکـی شـرشـی کرـکارـی
رووسیه وه توانی له ژـر ئه و نسکـ گه وره یه خـی رزگارکات و له
سه ر هه موو جیهان کاریگه ری گه وره دا بنـت!

به مـام چه ند سا زیاتری نه خایاند، شـرشـی کرـکارـی رووسیه له و
ئه رک و به رپرسایه تی میژوویه ی کـمـنیست خستبوویه ئه ستـی
دوورکه وته وه و گه شه پـدانی پیشه سازی له رووسیه به جـگای ئه
رکه کانی شـرشـی کرـکار و سه قامگیر کردنی کـمـنیزم باو کرا، و
دیسانه وه بوارکان بـ گه شه و به هـز بوونی گه رایش و مه یله
رـفـرمیستیه کان و ناسیونالیزمی مه زنخواری رووسیه له ناو
بزووتنه وه ی کـمـنیستی و کرـکارـی زیاتر کرایه و به هـز بوو و
بورژوازی جیهانی و ئه و دوـه تانه ی له شکست پـهـنـانی شـرشـی ده
ستیانبوو به گشتی هـکار بوون که رکوود و شکستـکی گه وره یان به
سه ر بزووتنه وه ی کـمـنیستی و کرـکارـی نه تنها له رووسیه به
لکوو له شوـنه کانی تری دونیاشدا دا سه پاند، رکوود و نووشه ستـک
که بووه هـی ئه وه تا به ئـستا جیهان چیتر شاهیدی گـران و شـرش
گه لـک وه ها شکـداری میژووی تر له جنسی «کـمـنی پاریس» و «
شـرشـی ئـکتوبری 1917» رووسیه نه بـت.

بـ ئه وه ی که زیاتر سه رنج بخرـته سه ر «ده بی چ بکرـت؟» و
نووسراوه که زـرتـر دوور و درـژ نه بـت، که متر باسی هه چوون و
داچوونی خه باتی بزووتنه وه ی کـمـنیستی و کرـکارـی به دژی رژیم
سه رمایه داری کراوه و ته نیا بابـه ته هه ر سه ره کیه کان
ورووژاوه و خراوه ته به ر لـکـدانه وه، ده یه ی سه ره تایی شـرشـی
57 ده وره لـک بوو که کـمـمه لـگا وه ک بورکانـک ته قیه وه و جـش و
خروشـکی شـرشـگـرانه ی به رفراوانی لـکـه وته وه، که ش و هه وای
شـرشـگـرانه باـی به سه ر هه موو کـمـمه لـگادا کـشابوو و هـشتا رژیم
سه رمایه داری ئاخوندی نه یتوانی بوو سه قامگیری سیاسی ده سته
به ر کات، چین و تـیژه کانی کـمـمه لـگا بـ به ره نگار بوونه وه له
گه لـ ئه م رژیم کـمـنه په ره سته له هه موو ئازموونه کانی به ره
نگاری و خه بات له دژی رژیمـی په هله ویش که لـکی وه رده گرت و
هـزی خـی ئه زموون ده کرد تا بتوانـت بناخه ی ژیانـکی ئازاد و یه
کسان و شیوای مروقی ئه ورـ دامه زرـنـت.

نزيك به نيو سه ده له م ده وره تـپه ربوو، هـه ر ده يـه ټـكى ته م ده وره يـه گـه لـك ئازموونى به كـرده وه و شه رى سه نـگه ر به سه نـگه ر، نووسراوه و لـكـدانه وه ي قوولى نه زه رى و وتارى راديويى و دواتر "تى وي" و پلاټفـرمى تر بوونى هـه بوو وه ك كانگاټـكى زانستى چيناىه تى و سياسى تا له سه ر هـه لچوون و داچوونى دوخه جياجياكان ته و چه ند ده يـه، و كوسپ و له مپه ره كانى سه ر ريگاي بزووتنه وه كـمـمـنـستى و كـرـكـارى پـشتى پـه به سـتـبوو.

له راستيدا كـمـمـه ټـگـاي ئـرـان به گـشتى و چينى كـرـكـار و بزووتنه وه ي كـمـمـنـستى به تايـبه ت له بارى ئاگايى و وشيارى چيناىه تى و سياسيه و ټـه يـه كـكـ له و كـمـمـه ټـگـايـانه يـه، كه له بارى تـئـورى كـمـمـنـستى و شـرـشـگـرـانه و وريايى سياسيه و ټـه كه مى نه بووه و نيـه، ته وه ي كه سه ربـارى هـه موو كه ند و له نـده ئاسـته م و دژواره كانى سه ر رـكـگـايى يـه كـكـ له كـمـمـه ټـگـا هـه ره زيندوو و پـه جووله كانى نه ته نيا ناوچه كه به ټـكوو جيهـانه كه ساټـانه به چه ند هـه زار مانـگـرتن و ناره زايـه تى گـه وره و بچووك تـټـدا به رـوه ده چـټـخـى له خـيدا سه لمـنه رى ته م راستيـه.

به تايـبه ت له م دوايـين ده يـه دا نزيك به هـه ر دوو سا ټـجـارـك ئاخـز گـه لـكـى جه ماوه رى له سه دان شارى گـه وره و بچووك له ناره زياىه تى سه باره ت به نا له بارى بار و دـخـى ژيان و گوزه رانيان دژ به بـكـارى، گراني، ئاوسانى ئابوورى و سه ركوتى سياسى به دژى رژيم له ئاردا بووه، و هـه رجاره درندانه تر له جارى پـهـشـوو له گـه ټـه سه ركوت و قه تل و عام رووبه رووبووه. به تايـبه ت له ئاخـزى 1404 دا ديتـمان كـاتـك جه ماوره ټـكى به رين له نزيك به دوو سه د شارى گـه وره و بچووك له شوټـنه جياجياكانى ئيلـرـان و هـه روه ها بنه ماله كـرـكـاريـه كانـيش هاوشانى ته وان رژانه سه ر شه قام، و گـرـپـانه كانى شاره كانيان گرت و كـاتـك چينى كـرـكـارـيش وه ك چينـټـكى شـرـشـگـير له روزانى دواتردا له هـنـدـكـشـن به م نار ټـه زايـه تـيه په يوټـست بوون و ده ستياـندايـه خوپيشانـدان و مانـگـرتن له شوينه جـرـواجـره كان، ئيـتر رژيم به ته واواى ته نـگى پى هـه چـنـرا. ترس و خـف له وه يـكه جـه وه ي ته م ناره زايـه تـيه ميليونيه بـكه وټـته ده سـتى كـرـكـاران و ته وان مانـگـرتنى سه راسه رى ريـكـبخه ن، رژيمى گـه يانـده ته م ده رنـجامه له و په رى ده سـته وه ستانى و داماويدا رايله كانى پـهـوه ندى خـه ټـك له وانه ئينـترنيت و ته له فوون...له سه راسه رى وټـاـتـدا بـيـټـت و له بـده نـگى و دوور له چاوى جيهـان هـلـكـاسـتـك له سه راسه رى ئـرـانـدا وه رـبـخـات كه مـژووـى سه رده م

جنايه تي وه هاي به خويه وه نه ديتبـت.

ديسان ته م پرسياره دايميه دـته ئاراوه، چيني کرـکار سه رباري ناره زايه تيه کان و مانگرتنی پرش و بـاو، هه زينه گه لـکی قوورس که له م چه ند ده يه دا له به رابه ر رژيمدا به سه ريدا سه پاوه، ئايا هـی نائاماده يه که ی چيه که وه ک چينـکی شـرشگـر و رـبه ر و سازمانده ر ناـته مه يدانه وه؟ ئاخرسه ر چيني کرـکار کـ و چـن ته و زه رفیه تانه له خـيدا په روه رده ده کات بو هاتنه مه يدانی هه مه لايه نه که به شيوـکی که م هزينه تر له ئـستا بتوانـ يه کجار بـ هه ميشه ته م رژيمه ته نگه ـه ی سه رمایه داری به چـکدا بـنـت و له گـری بنـت.

بزووتنه وه ی کرـکاری له ئـران به ر له وه ی له رـگای کـسپ و له مپه ره «زه ينيه» کانه وه که رژيم به گه لـک ساز و به رگ و ئامرازی جـرواجـر و کاری ئيدئـلـژیک و سیاسی که ده يهـنـته سه ر رـی زه ربه بخوات، له رـگای کـسپ و له مپه ره «عه ينی» کان له وانه دام و ده زگاکانی سه رکوت و داپـسین و به خوـن کـشانی بزووتنه وه ی کـمـنیستی و کرـکاری، لـدانی حزب و ريلـکـخراوه و تشکيلات و رـکـخراوه ی سه ربه خـی کرـکاری و له هه موو گرینگتر هـرشـی بیرحمانه کردنه سه ر شـرا کرـکاریه کان بوو که له شوـنی کار و ژيان پـکـهاتبوون. هه ـکوتانه سه ر و رامـاـين و پاکتاو کردنی شـراکان له لايه ن ده وله تی سه رکوتگه ره وه تا لـدانی بزوتنه وه ی کرـکاری و کـمـنیسته کان که به ردی بناخه ی ته م شـرايانه يان دانا، هه موو بـ ته وـ بوو رـگریان بکات تا نه توان ئیختیاراتی ده سه لاتی سیاسی خویان به ده سته وه بگرن.

واته ئوردوی کار و کـمـنیسته کان له کوشتاری به رینی ده يه ی په نجا و به تاییه ت ده يه شه ستی هه تاوی که ده يان هه زار و بگړه زیاتر ئینسانی کـمـنیست و ئازاديوخواز و به رابه ريخواز به شـوه ـکی سیستماتیک قه تـ عام و تیره باران کران، زه ربه ـکی گه لـک قورسی خوارد. باشتروایه بگوتری ته مه حه زه فه فیزیکیانه کـسپ و له مپه رـکی گه وره بوو له سه ر رـگای بزووتنه وه ی کرـکاری و کـمـنیستی که به شـوه ی بيلقوه جـگه و پـگه ی به هـزیان بوو به کرده وه ی ده ربهـنن. سه رباری ته وه يکه ته م بزووتنه وانه هیچکات له خه بات نه کشانه وه به لام خه باتی و راسانه کانیان زیاتر به ره نگاری بوو و له باشتريـن حـه تدا له ئاستی داخواریه سه ره تایه کانداه قه تیس مایه وه.

رژیمی سه رکوتگه ری کـماری ئیسلامی هه ر له سه ره تاکانی هاتنه سه

رکار، ته نانه به بـ "ياسای کار!" نووسراوه ی دژه کرکاری، به کـمه کـک کـسپ و له مپه ری «عه ینی» و به کرده وه چووہ سـراغی ئـردووی کار، واته به سه رکوت، به رپـ گرتنی رـکخراوه ی سه ربه خـی کرکاری، مه منووع کردنی مانگرتنی سه رتاسه ری و هـ ر چه شنه به رـکخراوه و چاـکی حیزی تا فه رمان ده رکردنی جیهاد به دژی سنگه ره کانی شـرش، و هـ روه ها به خوـن کـشانیان، تا لـدانی دوو بزووتنه وه ی کرکاری و کـمـ نیستی خاوه ن پـگه ی به هـز بـ ئه وـ ی بتوانـت کونترـ و سه رکوتی ده وـه تی له ده ستدا بـت. ئه م سه رکوت و کوشتارانہ، ته نیا به شـوه پولیسی و ئه منی. نه بوو به کـوو هاوکات شوـنی کار و ژیانی کرکاران و چینه ژـر ده سته کانی تریشی گه لـک پاوانخوازانه کردبووه مه یدان رمبازـنی میلیتاریستی خـی.

هـ ر له سه ره تاکانی هاتنه سه ر کاری رژیمي سه رمایه داری ئاخوندی، هـ ل و مه رجه کان کار بـ کرکارانی دایمی له به شه سه ره کیه کانی به رهه م هـنان به زـری هـنده دژوار و تاقه ت پروکـن بوو که به شـکی به رین له کرکارانی دایمی و پـشره و که وتنه به ر شاـاوی سه رکوت و ته نانه ت ئـعدام و یا خود له ژـر زه خت و گوشاردا وازیان له کار له به شی پیشه سازی هـنا. واته به شـکی هـ ره زوری ئه م کرکارانه خراانه په راوـزه وه، به واتاـک یان بـکار بوون، یان چوونه که رتی تایبه ت و کارگابچووک و بـ ناو نیشانه کان. دیاره له که رتی تایبه تیش دـخه که له که رتی ده وـه تی باشر نه بوو!

نه بوونی بیمه ی بـکاری، نه بوونی ئه منیه تی شوغـی، نه بوونی لانی که م حه قده ستی سه روه خت، که ده وـه ت و خاوه نکاران هـ ر کامه به شـوه کـک خـی له دابین کردنی ده دزـته وه، هـ تا حه ده ستی زـر که م و گوشاری ره وانی ده رکران و هـتد ئه و کـسپانه بوون که وه کـسـبه ر به سه ر سه ری کرکاراندا ده خولانه وه. ده مه وـت بـم: چینی کرکار له هـ ر دوو که رتی ده وـه تی و تایبه ت له گه گـ لـک کـسپ و له مپه ری ئابووری بنچینه یی و سیاسی جـرواجـر رووبه رووبوون تا هـ سـ و که وتی «کاری هـ رزان و کریکاری بـده نگ» یان به سه ردا زـا که ن. به تایبه ت له م هـ سـ و که وته دا کرکارانی دایمی چیتـر ئه و سووژه گشتی (به کـیه) نین که بیلقوه مه ترسیه کی گه وره ن له سه ر ئوردووی سه رمایه، به کـوو به شـوه کـک له شـوه کان شکـی ئه توومیزه و ناجـگیری به خـ گرتووه!

ئیتـر چوار ده یه یه ئوردووی کار بووه ته ئوردووی کرکارانی زیاتر

قه راردادی کاتی، په یمانکار و دواتر "چه کی سپی ئیمزا" و ئه م ره وته به زور له ئـراندا هه مه گیر بووه. ئه مه ته نیا گورانـکی ره وـله تی ماف یا ئابووری نییه، به ـکوو ئه مه شکاندنی بربره ی پشتی یه کگرتنی کرـکارانه وه ک چینـکی به رین له به رهه م هـناندا. کرـکار کاتـک که هه ر سـ مانگ، یان شه ش مانگ، یان ته نانه ت بـ قه رارداد کار ده کات، به دشواری ده توانـ له شوـنی کار له گه ل هاوچینه کانی پـوه ندی ئورگانیکی و چر و پر درووست کات که بگاته ئه و ئاسته رـکخراوی سه ربه خـ و خاوه ن ئـختیار بـ به ره و رووبوون له گه ـ ئوردوی سه رمایه لـبکه وـته وه.

یان ته نانه ت «مه جمه عی گشتی» که بنه ما و فه لسه فه ی هه بوونی لابردنی کـسپ و له مپه ره یاسایی و حقوقیه کانه به ـام بـ کرـکاران وه ک کارـکی پر مه ترسی لیها تووه، هه رچه ند رـگاـکی تر بوونی نییه و ده بـ دره نگ یا ن زوو نه له یه ک شوـن به ـکوو له هه موو شوـنه کانی کاری گه وره و بچووک «مه جمه عی گشتی» وه ک سلولی بنه ره تی شـرا ببـته به شـک له سیستمی زیندووی راگرتنی خه باتی چینی کرـکار و ته نانه ت کـمه ـگاش له به رابه ر ئوردووی سه رمایه دا.

چینی کرـکار دره نگ یان زوو مه حکوومه به وه بچـت به ره و پیری پـکهـنـانی «مه جامعی گشتی» له هه موو به شه کانی به رهه م هـنان و ته نات خزمه تگوزاری و ته نات سه رجه م کـمه ـگا! به دـنیایی «مه جمه عی گشتی» ئه گه ر له شوـنـک به ته نیا پـک بـت و ته نیا بکه وـت وه ک ئه و ئه زموونه ی له «حه وت ته په» شکـی گرت و به ره و ئه وه ده چوو په ره بستـنی به ـام رژیم به خـرایي به ر له وه پل بهاوـته به شه کانی تری به رهه م هـنان به رـگای جـراوجـر هه وـی به شکست کـشانی دا و توانی له نیهایه تدا به ر به په ره ساندنی بگـرت و ته نانه ت ناره زایه تی و مانگرتنه کانیشی به گرتن و ئه شکه نجه و ئازار پرش و بلاو کاته وه و نه هـت «مه جمه عی گشتی» کاریگه ری و ده وری تایبه تی خـی ببینـت و په ره بستـنی.

کاتـک ئه م کـسپه «عه ینی» یانه به کرده وه ده رها تن، و هـزی مادی ئوردووی کار له به رابه ر ئوردووی سه رمایه (ده وـه ت و خاوه نکار) لاواز و لاوازتر بوو، ئینجا کاتی ئه وه یه باس له هـکاره کانی پاشه کسه و له مپه ره «زه ین» یه کان بکـریت. بار و دـخـک که تـیدا ته نانه ت ئیراده ی خه باتیش به هاسانی ناتوانـت کرده وه ی گشتی کاریگه ر پـکهـنـت.

هه ر له سه رو به ندی ده یه ی شه ستی هه تاویدا رژیم بو تـک

شکاندنی هـڼی ئوردووی کار "شـرای ئیسلامی کار!" و دواتر "خانه ی کاریگه ر" ی دروست کرد، تا له سه ره وی چینی کرځکار سوونه ته دواکه وتوانه و دږه کرځکاریه کانی خـځی له شوځنی کار به زه به ر و زه نگی ماشینیه سه رکوتی ده وله تی وه گه ر بخت!

و له درځږه ی ئه م هـه وځه کونه په ره ستانه دا و بـځ زیاتر چه سپاندنی ساځی 1360 " یاسای کار" یش وه ک نووسخه ځکی زځر کځنه په ره ستانه و دږه کرځکاری هاته ئاراهه. ئه ویش نه وه ک خـځی ده ستځک، به ځکوو وه ک مـځرکی ته ئید و چه سپاندنی یاسا و حقوقی هـه ر ئه و دواکه توویه که به هـه زینه ی گه لځک قورس به چینی کرځکار ته حمیل ببوو. به ځام دیسان هـڼی چینی کرځکار سه باری پرش و بـځاوی و نه بوونی رځخراوی سه ربه خـځی خـځی، له شوځنی کار و ژيانی بو ده سته به رکردنی مافه سه ره تایه کانی له به رابه ر ئودووی سه رمایه دا له خه باتی به رده وامدا بوو.

به ځام رڅیم به داسه پاندنی کځسپه و له مپه ره «عه ینی» کانیش وازی نه هـڼا. چونکه ده یزانی کځسپه «عه ینی» یه کان ئه ر له ئاستی «زه ین» یشدا ته سبیت نه بن، جځگیر و سه قاگیر نابن. بـځیه به م پځیه کځسپه «زه ین» یه کان وه ک ته واوکه ریش زیاتر له جاران په ره ده ستځنن.

جیاوازی گه لی ئیدئـځځیکي، ناسیونالیستی، مه زهه بی، نژادی و جنسی و گه لځک دځ سته به ندی تر به رنامه بـځ دارځژراو ده وروځـځندرځت و زیاتر و زیاتر باوه شځن ده کرځت. رڅیم هـه وځده دات، سه ره کیتـځرین کځشه و ئه زمه کان و (ته زاده) دږه ره کانی کار و سه رمایه که باځی ره شی به سه ر هـه ځس و که وتی ئوردووی سه رمایه و کاردا کځشاهه به شځوه ځک له شځوه کان لاه کی نیشان بدات، به جځگای ئه و ئه و ته زادانه کځشه ی ناوځځی ئوردوگا بوروځځځت و خاوی کرځکارانی پځ ببه ستځت. به واتاځکی تر کرځکاران به جځگای بایه خدان به هاوچاره نووسی، خځیان له م ئوردودا وه ک دوڅمن یه کتر ببینه وه. به ځام کرځکاران جگه له ئه زموونی پر بایه خـځی خه بات له گه ځ رڅیم پځشووی په هله وی و هـه روه ها ئه و ده سکه وتانه له ساځه کانی خه بات له دږی رڅیمی ئاخوندی و هـه ر وه ها پشت به ستن به سه رچاوه ی ده وځه مه ندی «مارکسیزمی شځرځگځر» که ساله کانی سه ره تای شځرش بده ستي هـڼا بوو، و ده رس وه رگرتن له ئه زموونی زیندووی ته حه زوب به گه شتی (که له و چه ند ساله پاش شورشی ئیران به ده ستهاتبوو و به خځرایي له گه ځ هـځرش به ربځاو و و ه حشيانه ی رڅیم رووبه روو ببوو) به راده ځک له زانستی سیاسی

و چینایه تی گه یشتبوو که نه که وٚته ناو داوی فریوده رانه و سیستماتیکی رژیم و هه وٚه کانی ئوردووی سه رمایه له م بواره دا توانی به زٚری پووچه ٚ کاته وه و زیاتر له وه نه توانی هه زینه یان پٚ ته حمیل بکات.

سه رباری داسه پاندنی وه ها هه ٚس و که وٚتٚکی زاٚمانه به سه ر ئوردووی کارددا، دیسان رژیم نه یتوانیوه به ته واوی رٚگر بٚت له سه ر رٚگای پٚکھٚنانی سه ندیکاکان، «کومه یته ی په یگیری» و «کومه یته هه ماهه نگی»...بٚقداکٚکی له ماف و به رٚه وه ندی کرٚکاران. به ٚام به هٚی ئه و هه ٚس و که وٚته دواکه وتوانه یه ی شوٚنی کار و یاساگه لی دژی کرٚکاری که به تایبه ت به سه ر سه ری کرٚکارانی دائیمیه وه هه یه، هه ل و مه رجٚکی خولقاندووه که به شی هه ره زٚری ئه م کرٚکارانه واته زیاتر له 80% یان به ره و ریزی کرٚکارانی «قه راردادی کاتی» و «په یمانکاری» و «چه کی سپی ئیمزا» پال پٚوه نراون و به رده وام ئه م هٚزی کاره به رینه، رٚژه که ی له گٚراندايه و به له سه ر کار ده رکردن و نه قٚ کردنیان له م شوٚن بٚ ئه و شوٚن له هه وٚی پرش و بٚاو کردنیدان.

واته ئه گه ر سه ندیکاٚک بیهه وٚت به هیمه ت و ئیبتکاری پٚشره وانی کرٚکاری له شوٚنی کار پٚک بٚت، تا سه ندیکا بیهه وٚت پٚوه ندیه ئورگانیکه کانی چر و پٚ کاته وه له گه ٚ سه رجه م کرٚکاران و ئاماده یی گشتیان بٚ رووبه رووبوونه وه له گه ل یاسای دژه کرٚکاری و ده رکردن و جٚگٚرکٚکی کرٚکاران تٚدا سازبکات، به ده یان و سه دان به هانه له وانه ته واو بوون قه ردادی کاری و شتی تری له م چه شنه له لایه ن ده وله ت و خاوه نکارانه وه ده که ونه ژیر زه خت و گوشار و راو و دوونان! به واتاٚکی تر ناھٚٚن سه ندیکا ئه و جٚره ی شیاهه پٚوه ندٚکی چٚ و پٚ له گه ٚ کرٚکاراندا پٚک بهٚنٚت و توانایی به کرده وه ده رهٚنانی ویست و داخوایه کانیان هه بٚت و هٚز بدات به خه باتی کرٚکاران و هه وٚه کانی سه ندیکا زٚرتتر له چوارچٚوه ی راگه یاندندا قه تیسه ده مٚنٚته وه.

هه ر وه ک چٚن «کومه یته کان، ئه نجوومه نه سه ربه خٚکان»ی جیا له ده وٚه تیش هه ر له دٚخٚکی وه ک سه ندیکادا به سه رده به ن، به ٚام تا ئه و جٚگه ی بٚ «مه جامعی گشتی» ده گه رٚته وه، فه لسه فه ی بوونی به ته واوه تی جیاوازه له سه ندیکا و نیقابه کرٚکاریه کان. «مه جمعی گشتی» هه ٚگری گه لٚک تایبه تمه ندیه، یه کٚک له وانه ئه وه یه چاوه رٚی وه رگرتنی ئیجازه له هیچ شوٚنٚکی ده وٚه تی و خاوه نکاران نامٚنٚته وه، به پٚچه وانه هه موو ئه و یاسا و

رټسا پټ و پووچانه ی له سه رټگای دانراوه لاده دا تا هټزی واقعی
کرټکاران به کرده وه له گټرپانی کار و خه باتدا وټ گه ټ خات.
نیشانی بدات که ټه و هټزه ده توانټت نه چټته ژټرباری ټه و زه خت
و گوشارانه و ټه و کټسپانه ی ویستوو یانه و ده یانه وټت به سه
ریاندا بسه پټنن.

ټټستا باسی سه ره کی ټه وه یه، کاتټک رټزیم له لاک به شټوټکی
بنچینه ی هه ټس و که وتټکی ته واوه ن دژه کرټکاری به زټری ماشیني
سه رکوت به سه ر شوټنی کار دا سه پاندووه و له لاک کی تریشه وه به
یاسای دواکه وتووانه هه ل و مه رجټکی خولقاندوه که کرټکاران به
ردوام له شوټنه کانی کار جټ گټرکیان پټ بکرټت و به کرده وه
ټیمکاني ټه وه یان لی بسه ندرټته وه رټکخراوه ی سه ربه خټ ساز
بکه ن بټ رووبه روو بوونی خه باتکارانه له دژی ټوردووی سه رمایه
و چیتړ ټاوا هه زینه قورس نه دات، دیسان له گه ټ ټه و پرسپاره هه
میشه یه رووبه روو ده بین، «ده بټ چ بکرټت؟».

هه ر وه ک پټشووتر باس کرا، هه بوونی سه ندیکا و نقابه ی کرټکاری
له هه ناوی ټه م بازاری کار و یاسای جه نگه له دا که رټزیم زاک
کردووه نیشان ده دا ټامرازټکی کارساز نییه، و تا به ټټستا سه
رباری ټه و هه زینه قورسه ی که کرټکاران بو پټکټهټناني ټه م
رټکخراوه سه ربه خټ یانه داویانه، له گه ل ده سکه وته کانیان به
راوه رد ناکرټ و زیاتر له ټاستی راگه یاندر او و ټاگاگه ریدا ماوه
ته وه، و نه یتوانیوه له نټوان رټبه ران و پټشره وانی کرټکاری و
به ده نه ی ټه م چینه به رینه دا پټوه ندټکی توند و تټټی
ټورگانیک دروست بکات. ټه گه ر نه ټټم ټه م جوړه پټوه ندیه ته
واوه ن بوونی نییه ده کرټ بگوترټ هټنده لاوازه و ناکارایه که
کاردانه وه ټکی ټه وتویان له سه ر ریکخستنه کان نییه، هه ر به
هو ی ناکار بوونی ټه م ټامرازه زټر زوو له لایه ن هټزه ټه منیه
کانی ده وټه ته وه شناسایی و ده سته سه ر و حه زف ده کرټن بټ ټه
وه ی به ده نه ی ټه و چینه به رینه به و هټکارانه ی باس کران،
بتوانی هه وټټک جدی و لټبراوانه بو ټازادیان بدات!

بهټلن با مه به سته که م به باس کردن له سه ر موعه لیمه کان وه ک
به شټک له چینی کرټکار روونتر بکه مه وه. موعه لیم خټی به شټک له
چینی کرټکاره که گه رایش و مه یلی بورژوازی زور به رنامه و
ټامانجدار هه وټده دا له نټو کټمه ټگا و ته نانه ت له نټو
کرټکارنیشدا ټه و بټچوونه جټ بخت که موعه لیم چونکه هټزی “ناموه
لیده” و گه رایشی دژی سه رمایه داری نییه، ټه م به شه له چینی

کرکاری "موه لد" به ته واوی داببرت و له نوانیاندا که لښ و دیوار ساز بکات.

له راستیدا ته و په کک له ئامرازه کانی بورژوازی بو ته وه له نوان کرکارانی فکری و جه سته یی وه ک چینکی واحدی په کگرتوو به ئاوه ژوو کړدنه وه ی دوکتورینی «کرکاری موه لد و ناموه لد» که لښ و ناککی بخاته نوانو چینی کرکار که ته نیا موعه لیمانیش نین به ککو ریزی میلیونی هه مو کرکارانی به شه جیاجیاکان له خزمه تگوازریش له خو ده گریلت و به م بیانوه ده یانهه وکت رگری بکه ن له په کگرتووی و هاویشتی سه رتاسه ری ته م چینه به رینه ی کمه گا.

ته که ر سه رنجتان دابرت، رژیم به پشت به ستن به م ستراتییه، که متر له به شه کانی تری چینی کرکار، شوینی کاری موعه لمه کانی خستووته ژر باری قورسی ته و گوشار و گورانیه بنچینه ییه ی جگړک پکردن و و قه راردادی کاتیه وه. واته مه درسه کان ته و به شه له شوینی کارن که که متر له که ساختاری کاری شوینه کانی تری کار رووبه روون و زیاتریان به شووه ی دائیمی و په یمانی له و پیشه ییه دا دامه زراون. هه بته ت رژیکی به رچاو له و موعلمانه ی که به شووه ی «حق التدریسی» یا له که رتی تاییه تیش کار ده که ن له که ه ل و مه رچی که لک دژوارتری کار و ژیان به به راوه رد له که ل موعلمانی دائیمی رووبه روون.

به هی ته وه ی رژه ی موعه لم به قه راردادی کاتی و «حق التدریسی» به گشتی له کمه گای ئراندا له رژه ی موعه لمی دایمی و په یمانکاری ز که متره، سه رباری ته وه ی ته وانیش له که هه ره شه و زه خت و گوشاری رژیم به ره وروون، به ام به و هوپانه ی باسکرا که متر مه ترسی جگړکیان له سه ره و توانیویانه جگړه و پگړه کی تا راده ک چه سپاوتر له شوینی کار ب خیان له ئاستی ناوچه یی و سه راسه ری دا ده سته ر که ن.

هه ر به هی بوونی ته م هه س و که وته له شوینی کاری موعلمداد، ته و ئامرازه ده فه تکی باشی بو فه راهه م کړددون تا بتوانن «شرای هاوئا هه نگی رکخروه کانی سنفی موعه لمان» ساز بکه ن، و سه رباری کسپه کانی سه رگیان، هه نگاوی گشتی و به ک ب به کړده وه ده ره نانی هه وه کانیان له ئاستی سه راسه ریشدا هه بگرن.

خای به هی زی ته م به شه له چینی کرکار ب ته و ده که رته وه، سه رباری هه ر که م و کورک و ره خنه ک که ده کرت رووبه رووی بکرت ته وه، توانیویه تی تا رادکی زر پوه ندکی ئورگانیکی سه

رتاسه ری له نوان شرا و به ده نه داساز بکات و هه ر به م پیه
ش له دځه جیاجیاکاندا له زه رفه یه تکی باشدا توانیویه بانگه
شه کانی بمانگرتنی سه راسه ری مه علمه کان وام بگرت. هه ر وه
ک چن له یه ک ده ی پشوودا چه ندین جار چ له ئاستی ناوچه یی
و چ سه راسه ریدا چه ند مانگرتنی شکداری رځسختووه. هه ر چه ند
هه موو جارک له گه ځ شه پولکی به رینی سه رکوت و راو دوونان و
گرتن و ده سبه سه ر کردنی وه حشیانه ی رژیم به ره و روو بووه.
ئیمکانک ب به ریکخراو بوون و ئیبرازی وجود، که به شه کانی به
تایبه ت پیشه سازی و نه وت و پاایشگا و شوځنه سه ره کیه کانی
تری به ره هځنان، هه ر له سه رتای هاتنه سه ر کاری رژیم، به
شووه یلکی ساختاری و به رنامه ب دارثراو چ له که رتی ده و
تی و چ که رتی تایبه ت لای مه حرووم کران.

به ام با لره دا بگه رینه وه بو وامی پرسیاری» ده ب چ
بکرت!«. چاره ی کار ته نیا و ته نیا له وه دایه ده ست به کار
بین ب پکهنانی «مه جمه عی گشتی». هه ځبه ت مه جمه ع" نه وه ک
رووداوک، به ځکوو وه ک روتکی دایمی که له شوځنی کار وه گه ر
خرا ب. گه وره ترین هه ځه وه یه «مه جمه عی گشتی» له بازنه
کی داخراوی و ه ک کځبونه وه ځکی راگه ځندراو به کات و شوځنی
دیاری کراو قه تیس بکرت. «مه جمه عی گشتی» ده ب درځه ی ره وتی
ئاسایی کار و ژیانی روزانه ب. به ماناکی تر له کاتی پشوودان،
وه چانی کورت له کاتی کاردا، یا ته نانه ت له کاتی به رده وامی
بوون له کار که کرکاران شان به شانی یه کتر سه رقاکی کارن.

ده مهه و بځم، کات بریاری گشتی و به کځ ده ب. به به شک له
ریتم و ئاهه نگی به ره هځنان، لیره دایه که چیتړ ده و. ته له
گه ځ «شوځنکی دیارکراو ب هځرش کردن» به ره وروو نییه، به ځکوو
له گه ځ هه ل و مه رجکی ب پسانه و دایمی له به هه م هځنانی
گشتیدا رووبه رووه. مه رجی سه ره کی ده ب. ته په ره پځدانی «مه جمه
عی گشتی» بیل، نه ک به شوځ ته مه رکوزگه رای، چونکه دایم سه
رکوتی ده و. ته له شوینی ته مه ر کوزه وه ده ستی پیل کردووه.
واته رځگا چاره چینی کرکا «پرولیتاریا» ب ځه بات و رووربه روو
بوون له گه ځ ته م ساختاره دوگم و داخراوه که رژیم به سه ریدا
سه پاندوون، و ب ته وه ی ته م ځه باته بو ځیان که م هه زینه و
ب رژیم پر هه زینه که ن، ته نیا و ته نیا له رځگای پکهنانی
«مه جمه عی گشتی» و په ره پځدانی به رفراوانی له ئاستی سه راسه
ریدا مسکه رده ب.

به جـگای ئه وه ی له شوـنـک یه ک «مه جمه عی گشتی» گه وره ی ناوه ندی دروست بـت، دروسته که ی ئه وه یه، هاوکات له ده یان و سه دان و هه زاران شوـنـی جیا جیا ده یان و سه دان و به هه زاران «مه جمه عی گشتی» له واحد و که رته کانی شه وانـه رـژی شوـنـه کانی کار و ژیان دروست بکـرت. هه کام له م «مه جمه عه گشتی» یانه ورد و درشت ئیختیاری بریاردانی هه بـت، نه ته نیا راگه یاندن، یان ئا و گـر کردنی بیر و را یان ته نیا ئه رکه کانی کورت بکـرتـه وه بـ ئاگایی دان و راگه یاندنی وشک و بـ کرده وه. هاوئا هنگی هه بـت، ئه ویش نه ک له سه ره وه، به بـکو له رـگای نوـنـه رانـک که به رده وام ئا و گـر ده کرـن له رـگای هه بـژاردن له «مه جمه عی گشتی» دا.

«مه جمه عی گشتی» شکـی، ئولوگوی کلاسیکی شـراییی یه که چینی کرـکار له به رابه ر ئوردووی سه رمایه دا به هـز ده کات، «مه جمه ع گشتی، له گه لـک رووه وه جیاوازه له رـکـخـراوه کانی وه ک سه ندیکا و نقابه کرـکاریه کان. «مه جمه عی گشتی» رـک به هـی ئه وه ی پـوه ندـکی ئورگانیکی سه راسه ری به رین له نـو چینی کرـکار و ته نانه ت توـژـه کانی تری کـمه بـگـایش وه گه ر ده خات، خه بات و رووبه رووبوونه وه له گه ئوردووی سه رمایه که م هه زینه تر و ته نانه ت بریار بـ مانگرتنی سه راسه ریش ده توانی به شـوه بـکی که م هه زینه به کرده وه ده ر بهـنـت. و هه ر به م پـیه به ره نگاری رژیـم تـک بشکـنـت و فه له جی کات. یان تایبه تمه ندـکی تری «مه جمه عی گشتی» له وه دایه به رده وام بوونی هه یه و کرـکاران وه ک ئامرازـکی گشتی دایم له به رده ستیاندايه، هاوکات چون له جه مع هـز وه رده گرـت و نوـنـه ره کانی به خـرای له حاـی گورانـدان به م پـیه ش، شناسایی کردنی نوـنـه رانی بو هـزه ئه منی و میلیتاریستیه کان زـر پر هه زینه و ته نانه ت نا مسـگه ر ده کات.

هه موو له م حه قیقه تاـه ته ئاگادارین، رژیـمی ئـران به ره والی دایمی به شناسایی کردنی رـبه ران و پـشره وانی کرـکاری سه رکوت ده ست پـده کات. هه به م پـیه، «مه جمعی گشتی» نابـت نـوی فه رمی، هه یئه تی ره ئیسه ی دایم، یا وته بـژی دایمی هه بـت. نوـنـه ران ته نیا هه بـگری بریاری «مه جمه عی گشتی» ن، نابـ به هیچ شـوه بـک و له هیچ هه ل و مه رجـکی کاریدا، کارـک بکه ن به هاسانی شناسایی و حه زف بکـرن. له واقعدا شه فاف بوون و ئاشکرا کار کردن ده بـت له ئاستی ویست و داخوازی و بریاره گشتیه کاندای بـت نه ک له ئاستی تاکه که سیدا.

ده وـه ت له ماوه ی ئه و چه ند ده یه دا به هـی نه بوونی «مه جمعی گشتی» توانیوه تی به زـر ملی ده سه بـاداریه تی سه ره

رځپاڼه ځپي به رځپته پېش . واته ته واوي زځر ځي و ځه ر خستوو نه هڅت ئوردوي کار رځخراوي سه ربه ځه که توانايي به کرده وه ده رهځناني برياره کاني هه بځت به ده سته وه بگرځت. هه ر بځيه له م هه ځس و که وته کاريه دا به داسه پاندني ياساي دژه کرځکاري توانيويه چيني کرځکار په رته وازه بکات و پځوه ندي ئورگانيکي له به شه جياجياکان نيشانه بگرځت و ئيمکاني سه ر هه ځدانيان لي بستځنځ.

شکځ و شځوه کان تا ناوه رځکي ځه بات و ځه ځاله کردني ويست و داخوازيه کان ده بځت به جځرځک ځه ده رخات، که له کارگاي پينج که سي و ده که سي بگره تا کارخانه ي سه دان و هه زاران که سي هه موو تځيدا هاو به رژه وند ببينن. بو وځنه بانگهه شه بځ ته م بريارانه وه ځه ر بخرځت:

يه که م، ځه قده ستي راسته قينه ي سه رتر له هڅي هه ژاري، دووهه م، هه ځوه شانه وه ي قه راردادي کاتي و کونترځي گشتي به سه ر ته منيه ت و سه عاته کاني کاردا!. بانگه شه بځ ته م ځاځه مادي هه هاوبه شانه، به ردي بناغه ي هاوئا هه ننگي سه رتاسه ريه، که به تاييه ت به هه ل و مه رج و ئيمکاناتي ته م سه رده مه ده کرځ به کرده وه ده ربځت نه ک ته نيا به بانگه شه ي سه ر کاغه ز که هيچ زامنځکي ئيجرايي نيه. «مه جمه عي گشتي» ده توانځ ځه بات به ئاستي ويست و داخوازيه کان قه تيس نه کات و ته نانه ت هه نگاو هه ځگرځ بځ مانگرتنی سه راسه ري و له ويش سه رتر چه رخه ي به رهه م هځنن راگرځت و ئځردوي سه رمايه فه له ج و به چځکدا بځنځت. «مه جمه عي گشتي» که هه مه لايه نه په ره بستځنځ ده توانځت وه ک سولول و عونسوري شځرا بوار بځ پيداويستيه کاني دروست بووني شځرا و ته نانه ت بوار بځ حيزبي کرځکاري به هځز و حيزبي کځمځنيستي له ئاستي سه راسه ريدا له پاش به چوکدا هځناني رژيم به رادځکي زځر بخولقځنځت که هه ر دوو وه ک ناني شه و بځ چون به ره و گرتنی ده سه لاتي سياسي و تځکشکاندني ماشيني سه رکوتي ده وځه تي و به سه رکه وتن ځه ياندني شځرشي کريلځکاري ځه ياتيه!

تاييه تمندځکي تري به رچاوي «مه جامعي گشتي» هاوکات بوون له به کرده ووه ده رهځنانه، نه ئيلزاهه ن هاومه کاني. هاوئا هه ننگي واقعي له رځگاي کاتبه ندي هاوبه شي کرده وه کان به دست دځت، له وه چان گرتنه هاوکاته کاني چه رځي به رهه م هځنن تا که م کردنه وه هاوئا هه ننگي ځرايي کار تا سه رپځچي کردني به کځ له ئيزافه کاري...له مه ودای ديارکراودا. ته م چه شنه کرده وانه، جالبي له وځ دايه پځويستي به کځبوونه وه ي فيزيکي نيه، کاريگه ري سه رتاسه ريان هه يه، و تازه ئيمکاني سه رکوت کردنيشان بځ ده وله ت زځر

زځر که مه.

«مه جمه عی گشتی» به شوځ شوځنی گړدانی ژیانی ده ره وه ی شوځنی کاریشه به «مه جمه ع» ه وه، واته «مه جامع گشتی» ته نیا له چواردیواری شوځنی کاردا قه تیس نییه، که ده وځ ته به هاسانی بتوانځ ته خه فیه ی بکات. «مه جمه عی گشتی» پځوه ندی به رده وامی هه یه له گه ځ بنه ماځه کان، له گه ځ ځ کاران، گره که کرځکاریه کان، خانه نشینه کان، و ته نات مه نتقی «مه جمه عی گشتی» ده ځ په ل بهاوځ ته زانکځ کان، قوتابخانه کان، نه خځخانه، گه ره کی شار و دیهاته کان و ته نانه ت ځ وځاتانی تریش په ره بدرځ ته. له وها که ش و هه وځکدا سه رکوتی مه جامع به واتای په ره ساندنی قه یرانی کځمه ځایه تی و سیاسی یه ځ ده ځ ته نه نگینی سه رمایه داری و هه زینه که ی ځ گه لیلک قورس و ته نانه ت نامومکین ده کات.

«مه جمه عی گشتی» ده ځ هځه سووره کان زځر به دروستی ره چاو بکات، له وانه سه ربه خځیی به ته واو مانا له ده وځ ته، دامه زراوه ی فیه رمی و ځ پځسیونی بورژوازی، چونکه هه ر چه شنه ناوونوسی فیه رمی، نوځنه رایه تی یاسایی، یا «به فیه رمی ناسیاوی» رځک ته و که لځنه یه که رځگا ده کاته وه ځ سه رکوت. «مه جمه عی گتی» کاتځ ناتوانځ سه رکوت بکرځ که له هه موو شوځنځک بوونی هه بځ ته، نه ته نیا له یه ک شوځن، نه به شوځوه ی کاتی به ځکوو وریا و ناگا به ویسته مادیه هاوبه شه کان، نه ک وه ک ئامرازی گوشار به ځکوو له جځگه و پځگه ی چینایه تی خځیه وه و وه ک ته نیا سووژه ی مځژوویی ځ گځرانی بنه ره تی ئه م هه ځس و که و ته سه رمایه دارانه بځته مه یدان، و ئاسځی «مه جامعی گشتی» ده ځ گړ بدات به لیلځدان و نه فی چه وسانه وه و ده سه ځاتی سه رمایه داریه وه. کځسپه عه ینییه کان، ئیمکانی یه کگرتووی تځک ده شکځنځ، و کځسپه زه ځنییه کان، ئه م شکسته ئاساسی، و ته نانه ت چاره هه ځنه گړ و ته نانه ت «ره وا» به ئه ژمار ده هځنځ ته.

له وه ها هه ل و مه رجځکدا، رځکخراو ئه گه ریش دروست بځ ته، زځر جاران وځ ک ته جروبه نیشانی داوځ کارگه ری ئه وتځی نییه و ځ گیانه، نه ک له رووی که م ئاگابوون و زانستی چینایه تی و لاوازی ئیراده ی کرځکاران، به ځکو به هځی تځکشکاندنی هاوکاتی به ستځنی مادی «عه ینی» و ئاسځی «زه ینی» خه با ته وه.

ئه م چه رخه یه، خځی له خځیدا ئاځقه ځکی نوqسان له ده سه ځات دروس ده کات که تځیدا هه ر جځره لاوازځکی عه ینی، لاوازیلځکی زځهنی ته شدید ده کات و هه ر پرش و بځاوځکی زځهنی، زا ځ بوونی «عه ین» ځک مسوگه ر تر ده کات. لووتکه ی ئه م رځوته، هځنانی یاسای له هه

روو ځکه وه دواکه توانه ی (وه ک یاسای کاری 1369 رژیمي ئـران) ه ، که گـرانی بنچینه یی کار ره واج ده دات و به ره نگاری له به رابه یدا نایاسایی یان ناموومکین ده هـننته به رچاو. زا ځ بوون به سه ر ئوردوی کار له ده ورانی معاسردا، پروژه ځکی گه لـکک ئالـز و تـځکچرماوه که هاوکات هه م «عه یـن» و هه روه ها «زـځهن» ی چینی کر ځکاری کردووته نیشانه بـ ځ گه یشتن به ئامانجه چه په له کانی. تـځگه یشتن له م هه ژمونیه دوو جه مسه ره مه رچی سه ره تایه بـ ځ گه کاله کردنی هه ر ستراتیژیکی ئازادیبه خشی واقعبین و کاریگه ر. ته نیا به ده رک و تـځگه یشتنی دیالکتیکی له م هه مزیستیه ناپیروزه ی نـوان «ساختار و ئیدئـلـلـژی» په ده توانـځ هیوا به شکست پـځهـنـانی ئه و ئالقه نوقسانه ی جیاکاری و دووبه ره کایه تی بهـنـرـت و «ئـمه» گشتی ببووژـته وه، که له باری مـژوویه وه «ماتـری به حه رکه ت ده رهـنـانی ئـ و گـری شـځـرـگـرانه په.

سه رمایه داری جیهانی و له سه روی هه موویانه وه ولاتانی وه ک ئامریکا، بریتانیا، فه رانسه و ئـمان پاش شـځـرشـی سالی 57 توانیان له رـځـگای “گه ځاله ی گوادالوپه وه” رژیمي ده سته روه رده ی خـیان به رـځـبه ری جه لاد خومه ینی سوار شه پولی شـځـرش بکه ن و به ته واوی موساده ره ی بکه ن. ئـستا نزیک به پـځـنج ده په ی چینی کر ځکاری ئـران و خه ځکی ژـځـرده ست و سته م لـکـراو له لایه ن ئه م رژیمه وه بـ ځ به زیانه ده چه وسـته وه که سه رمایه داری جیهانیش تـځـدا هاوبه رژه ونده. سه رمایه داری له شـځـرشه کانی پـځـشو، به تایبه ت له کـمـنی پاریس و شـځـرش کر ځکاری ئـکتوبری 1917 ی رووسیه ئه م ده رسه فـځـر بووه، چینی کر ځکار ته نیا له گـځـرپانی هه ځس و که وتی شو ځنی کار نابـت شکست بدات، به ځکوو ده بـت له رـځـگاکانی تریشه وه له وانه گه شه پـځـدانی مه یلی ریفـځـرمیستی و پر و بال پـځـدانی سه ندیکا و نقابه ی کر ځکاری فه رمی زه رد، ته نانه ت داکـځکی له پـځـکهـنـانی رـځـکـخـراوه ی سه ربه خـ و حیزبی کر ځکاری رـځـفورمیستی بـ شکست و هه رس پـځـهـنـانی خه باتی ئوردووی کار که ځ وـځـرگـرت. به واتایکی تر ئاسـی چه پی «هه مه با هه می» و گوتاری “دیموکراسی بورژوازی و مافی مروف” ئامراز ځکه کارایه، ئه و ده وره په له وـځـتانی جوراواجوردا، چینی کر ځکار پـځی له خه باتی چینایه تی و ئاسـی ئینترناسیونالیستی و کومونیستی دوور د ځ خاته و. تا به جـځـگای ئاسـی شکست خواردووی سه رمایه وه ک دوورنما نیشان بدات !

وـځـتانی رـځـژئاوا و جه مسه ره کانی تری سه رمایه داری ناوچه که ش ده بینن رژیمي سه رمایه داری ئـران، له ماوه ی ئه و چه ند ده په دا، وه ک رژیمـک که به رژه وه ندی سه رمایه داری جیهانی ده

پاريز ۽ پاسداري ده کات، ته نانه ت نه گه ر به قيمه تي هولوکاستي کومه ځگای ئـرانیش بووبـت له به جـ هـناني نه رکي خولـي له به رابه ر ئوردووي سه رمایه به مسقال کـتا نه هاتووه، و نه ته نیا پـوه ندي ئورگانيکي بزوتنه وه ي کرـځگای ئـراني له ناوځـ مه حرووم کردووه، به ځکوو پـوه ندي ئورگانيکي نه واني له گه ل هاوچينه کاني له ئاستي جيهانیشدا به ته واوي لاواز کرده وه و ته نیا به ډاکـکي له فزي و به يانيه پشتيواني و ئاکسيونه کان قه تيس کراوه.

هـه ځـبه ت ليره دا ډـمهه وـت، له جياوازي کي سه ره کي که پروليتاريای وـاتاني رـژئاوا له گه ځ پروليتاريای ئـراني ژـر ده سه ځـاتي رژيمي سه رمایه داري ئاخووندي هـه يه تي باسـکي کورت بکه م. له وـاتاني رـژئاوا پروليتاريا ئازادـکي نه سبي هـه يه و له مافي رـځخراوه ي سه ربه ځـيش له وانه سه نديکا و نقابه ي کرـځکاري و حزبي کرـځکاري و کـمـنـيستيش به هره مه نده، هـه ځـبه ت نه م حاـه ته ش بـ نه وه ناگرـته وه که گـيا سه رمایه داري له م گوشه ي جيهان به هـي بيري ئازدايخوازيه وه وه ها هـه لـکي ره خساندووه يان لايه نگري مافي به شه ريه ته، نه به ډـنيایي وانيه، به ځکوو نه م رادـ له ئازاد بوون و که ش و هـه و نسبیه ش به رهه مي چه ندين ده يه يان باشتـر بـځـين چه ند سه ده خه باتي کرـځکاران و کـمـنـيسته کان و به ره ي ئازاديخوازي و به رابه ري ته له به که له پـناويدا هـه زينه گه لـکـقورسيان داوه، تا به ئـره گه يشتوو!

به ځـام هـه ر نه م ده سکه وتانه ش زـر جار هـه وـ دراوه و ده درـت ديسان ره وت بکرـ و يان له دژي ځـمان به کار بهـځـنن. نه مه له حاـځـکدایه که له ئـران نه م ئازاديه نسبي و مافانه نه ته نیا له چيني کرـځکار به ځکوو له زـرينه ي به ريني کـمه ځـاني خه ځکي ئـران به ته واوي زه وتکراوه.

به ځـام نه گه ر ته سه وري نه وه تان کردووه نه م ئازاديه نسبيه ي کرـځکاران و مافي رـځخراوي سه ربه ځـ له ده وـت و پـکـهـناني نه حزابي کرـځکاري و کـمـنـيستی له وـاتاني سه رمایه داري رـژئاوا هاوسه نگي هـځـ به قازانجي ئوردووکاي کار گـريوه، تووشي هـه ځـکي زـر قورس بوون. له وـاتاني رـژئاوا نه م سه نديکا و نقابه کرـځکاري و نه حزابي کرـځکاري و کـمـنـيسته، راسته به شـوه ځکي ئازادانه رځگای دروست کردنيان ده درـتي و ته نانه له ئاستي ميليونيشدا ده توانن نه ندام وه بگرن، به ځـام زـربه ي هـه ره زـريان له به ياني واقعدا به رژه وه ندي چيني کرـځکار نه ته نیا نوئنه رایه تي ناکه ن به ځکوو ته نیا و ته نیا ئامرازـکن بـ سات

و سه ودا و به تايبه ت راوژکار کانين زياتر دبالن له نوان ده و له ت و خاوه نکاران نه ک نوښه ر، هه ر به م پښه ته رکي سه ر کيان دوور خستنه و کرکارانه له ثامانجه سه ره کيکانين و هيچي تر.

ب وښه حزبي کرکاري بریتانیا په کک له ته حزابي خاوه ن پښينه ککني کرکاري ته و واته په و به چه ند ميليون ته ندامي هه په. يان ئيتحاديه(نيقابه) و سه نديکاکانيش به هه مان شوه. به م زرينه يان نه ته نيا به رژه وندي راسته قينه چيني کرکار(پروليتاريا)ي بریتانیا نوښه رايه تي ناکه ن به کوو خيان بوونه ثامرازکی زکار ريگه ر تا پروليتاريا له به رانبه ر سه رمایه داريدا عه قيم بکه ن.

هه ره وه ک چن چه ند ده په به ر له ئستا مارگارت تاچر(له دامه زرښه ران و داهښه راني ياسايي دژه کرکاري، که هه ر به م بوونه وه به خاتووني ثاهه نين ناوبانگي ده رکړد) له و م به پرسياړي وتووژکی تايبه ت له سه ر حزبي کرکاري بریتانیا که لده پرسن: «ئوه بچي مه يدانتان ب که شه کردني حزبي کرکاري بریتانیا ئاوا کرده؟» له و امدا “خانمي تاچر” ز ر راشکاوانه ده ل: «ته م حيزبه هه ر ته و به ای که من ده مهه ويست به سه ر چيني کرکاري بریتانیاي بهنم رک خه رک که ته و کاره ده کات، که وایه ز ر روونه که من رگری له که شه کردني ناکه م.» (نه قل به مانا)

يان نقابه کرکاريه کاني ئا مان له وانه «دويچه گروکشافت بښد» و «وړدي» و «د.گ.ب» که هه ر کام زياتر له شه ش هه زار ته نداميان هه په، به م چالاکيه کاني ته و چه ند ده په يان زياتر پښاگري بووه له سه ر س م حوه ر، په که م وتووژ و دانوويستان له سه ر زياتر کردني حه قده ستي 1% تا 5% ي له که ل ده و له ت و خاوه نکار، ته وه ي به “سي جانبه که رايي” له جيهاندا ده ناسرت. دووهه م که م کردنه وه ي سه عاتي کار له حه وتووي 40 سه عات ب که متر له 40 سه عات کار، ته ويش تا به ئستا ئاکام کی ته وتي نه ته نيا نه بووه به کوو به تازه ي باس کی که لک داخ له ن و مه جلس و شوښه کاني تري ده و له تي له لايه ن باي راسته و مه يانه ره و رک که وتووه که خوازياري ته وه ن سه عاتي کاري حه وتوانه له به شک له ناوه ند و شوښه کاني به رهه م هښاني بکرتته 48 سه عات. سهه م ته مه ني خانه نشيني له 67 سال دابه زتته 65 سال.

ده مهه وېت ب م، ته م نقابه و سه نديکايانه زربه يان له راستيد ئوردوي کاريان به قازانجي ئوردوي سه رمایه به هزينه کی ز که م

بده ست و عه قيم کردووه. به واتا کی تر ئه م نقابه و سه ندیکایانه ب به ش کی ز ر له "ریبه ران" ی ئه م ر کخراوانه بوونه ته بونگایی سات و سه ودای ئابووری گه وره، که هه ر کامه یان له به رانبه ر داسه پاندنی ر غورمیزم به سه ر چینی کر کار و دوور خستنه وه ی له خه باتی ش ر شگ رانه و ل براوانه دا، ر ژه ک له سه هامی سا لانه ی ده و ه ت و خاوه نکار ده چ ته گیرفانی.

چینی کر کار ی ئا مان، که هه موو چه رخه ی به رهه م ه نان به ه زی کاری ئه و ده سوور ت، و به به رهه می کاری ئه م چینه ده توانر، هه موو ئیمکاناتی رفاهی و نه عه ماتی ژیانی شیاوی ئینسانی ئه ورو نه ته نیا ب دانیشنوان و شارومه ندانی و اتی ئا مان، به ککوو ب دوو تا س به رابه ری ر ژه ی شارومه ندانی ئه م و ات ته دابین بکات، به ام به پ چه وانه ئمه شاهی ب کاری، گرانی، ئاوسانی ئابووری و ده رکردنی کر کاران له ئاستیل کی ز ر به رزداین که له م ژووی ده یان سا ه ی ئه م و ات ته دا که م و نه یه. ه کاری ئه وه ی بو له وه ها هه ل و مه رج کی دژوارداین ز ر روونه.

ده و ه تی سه رمایه داری ئالمان و ده و اتانی تری ر ژئاواش، له هه موو ئامراز کان و ر گاگان ب که م کردنه و ی حه قده ست و و ر گرته و ی ئه و مافانه ی پ شوتر به د ست ها تووه که ک و ر د گرن تا سه رمایه ز ر تر که له که ن و «ئه رزشی ئیزافه» (زیده بایی) زیاتر به چنگ ب نن. بورژوازی روژئاواش له م سه ری دونیا شیره ی گیانی پرولیتاریا ده ک ش ت تا هه زینه ی میلیتاریزم و شه ری نیابه تی نات له مه یدانی نیزامی و هه رو ها له مه یدانی ململان ی ته کنیک و فنون و پ شبرک ی ته سلیحاتی دابین بکات و رکه به رانی جیهانی خ ی پ له مه یدان به ده رکات، و له و سه ری دونیاش زل ه ژه جیهانیه کانی تری سه رمایه داری به چه وساندنه وه ی بی ره حمانه له بازاری "کاری هه رزان و کر کار ی خام ش" به سدووری سه رمایه ب گوشه و که ناری جیهان له هه و دان تا ه ژمونی خ یان به سه ر رکه برانیاندا بسپ نن و له م ی ناوه دا هه ر دوو د ز خ کی راسته قینه یان ب به شه ر یه ت له سه ر گ ی زه وی خولقاندووه. سه رمایه داری ته نیا له ئاکامی چه وساندنه وه ی چینی کر کار که «ئه رزشی ئیزافه» بده ست ده ه ن ی، زه خت و گوشار ناخاته سه ر ئه م چینه به رینه، به ککوو دواتریش له ر گای کر خانوو، کاره با، ئاو، نان، هه زینه کانی تری ژیانیش، شت ک ب کر کاران نا ه ته وه، جگه له وه ی ده ب دیسان وزه کی هه ب ت ب ئه وه ی هه ر ر ژ ئاماده ب ت و ک ر ژانی پ شوتر ه زی کاری هه رزان فروش کات. ئوردوی کار به کورتی ژیانی شیاوی ئینسانی ئه

ورو له راستيدا لای بووه به خه وه ن و خه يالاک که هيچ کات پاي ناگات!

کاتاک له لایک دوته ت به زری سه رکوتی ماشینی ده و ته تی به سه ر به شکي به رین له نامرازه کانی به رهه م هانان و هه ست و نیستی چینی کرکاردا ده ستی راگرتوو و هه موو دام و ده زگا پان و به رین و دوور و درژه کانیشی سه فیان به ستووه تا ته و داهاته که مه ش که کرکار وه چنگی که وتوو لای بستانن، و له لایکی تریشه وه خاوه نکاریش به شه که یتري نامرازه کانی قارغ کردووه، و له و له هه ر دوو کاره ساتبارتر که رایشاتاک له نوه هه ر ته م چینه دا ده بته "کوخوا و ناغا باا سه ر و ده مراست" له وانه نیقابه کان و سه ندیکا و حیزب که لاک که ته نیا ناوی کرکار و کام نیزمیان له سه ره، تا به نوته رایه تی ته م چینه خه باتی چینایه تی و سیاسی ته م ئوردوی کار له به رژه وه ندی ئوردوی سه رمایه و خاش خزمه تی به چینی سه رمایه داری کونترول و عه قیم بکه ن و ته م چینه چتر توانایی خه باتی ششگرا نه و رووبه رووبونه وه ی دژی سه رمایه داری با نه مانت.

واته ئیتر ته م چینه نه ته نیا ناتوان له ماف و داخوازیه کانی به رحه قی خای به مانای واقعی دیفاع بکات، به ککوو به جاک راک رفورمیزم و نا و گری که لاک شنه ی له شوینی کار و ژیان له به رابه رئوردوی سه رمایه و ده لالانیدا سازش ده کات. کاتیک ته م چینه له نوخای نا ماندا له به رابه ر ته عه روزی ئوردوی سه رمایه دا ده چته قاوخی دفاعیه وه، روونه به فه رسه نگ له ته رک و رساله تی ئینترناسیونالیستی خای دوور ده که و ته وه، و هه ر به م پاییه هه ست به به پرسایه تی له به رانه ر هه رشی ئوردوی سه رمایه با سه ر هاونه وعانی خای و په ره پدانی میلیتاریزم که هه زینه که ی له به رهه می هزی کاری خولای و هاوچینه کانی ده رکشاره وه، ته نیا با ته و ه ی رووی خولای سوور راگر تا ئاستی هاوپشتی له فزی یا به یانیه ی وشک و با کرده وه داده به زت. ته مه له حالکدایه که پرولیتاریا ته نیا هزی به واقع ششگرا ره له هه ر ولاتاک دا که ته که ر نه که وتبته داوی رفورمیزم و ته سلیم ته له بی و سازشه وه، توانایی ته وه ی هه یه به راگرتنی به هه م هانان تا راده لایکی زار به م ته وه حوش و به ربه ریته ی ته ور جیهانی ته نیوه ته وه بگرت.

پرولتاریای له رژناوا ته که ر به هاوکاری نیقابه و سه ندیکا و حزبه رفارمیست و راسته کان کانترولی نه کاوتبایه ده ستی ده و ته ؛ ته که ر به ئوردوی چه ن سه د میلیونی خای پشت ته ستوور بایه؛

ټه گه ر هه ر له يه كه مين ر ژه كاني د نكي شه ر و ميليتاريزمى دواكه وتوانه ي روسيه و ئوكراین به داکي و اتانی روژناوا و نات هه و چالاكانه ي وه گه رختبا، واته راگرتنى به ر هه م هـنان له جومگه ئابووريه كان و هـه به ت نه ته نيا به شـوه ي سه مبوليك ته و گوـره ي له ئیتالیا و ئيسپانيا له هـنديك ناوه ندى دروست كړدى "چه ك و چـ" و كشتيرانى و فرـكه وانى ... به شـك له پروليتاريا ده ستیان له كار كـشايه وه(دياره ته و هه نكاوه ش له شوـنى خـيدا گه لـك به نرخ بوو و ده بوو زياتر په ره بدرت تا كاريگه رى زياترى دانابا) به كـوو ته گه ر به شـوه هاوئاهه نك و هاوكات چه رخى ئابووريان راگرتبا به دـنيایى ته و شه ر و ميليتاريزم يان ئاوا به هاسانى به سه ر دونيادا بـ دانه ده سه پا .

وه هه روه ها ته م ئيقدامه سه باره ت به شه ر و ميليتاريزم كاني پـشووتر و دواتر له ئوكراینش عه ين شت ده يتوانى رووبدات كه به داخه وه سه رى نه گرت. به م پروليتاريای نه ته نيا ئوروپا به كـوو شوـنه كاني تریش له وانه ئامريكا به هـى ته وه ي له ته ركى ئينترناسيوناليسـتى خـيان دوور كه وتوونه وه و ئيختياری برياردانيان له رـگای ته و ته حزب و سه نديكا و نيقابانه وه، لـ سه ندراوه ته ور ته وانیش به هه مان شـوه خـيان له ئاستى كارـ ساته كاني ته م ميليتاريزم بـ و زيفه كړد

پروليتاريای جيهان بو ته وه ي بتوانـت وه ك سووژه ي چالاك و ئاگای مـژوويى به گـرانی بـنه ره تی ته م هـ س و كه وته هه لته كـنـ، رـگه كـى ترى نييه جگه له وه ي بـگريـته وه سه ر جـگه و پـگه ي راسته قينه ي خه باتى چينايه تی و شـرـشـگـرانه ي خـى چ له ئاستى ناوـخـيدا چ ناوچه يى و چ جيهانى.

پروليتاريا چ له ئاستى ناـخـويدا چ ناوچه يى چ جيهانى مه حكومه به وه ي كه له ژـر باری هژمونی گه رايشاتى رـفـرميسـتى كه زياتر له رـگای نيـقابـه كريكارى و سنديكاكـانه وه و له ژـر ناوى نوـنه رايه تی چينى كـرـكار ته م ئاسـيان به سه ر ته م ئوردودا سه پاندووه به ته واوى خـ ده رباز كات و ته نيا و ته نيا پشت ببه ستيت به هـزى له بن نه هاتوى مه جامعى گشتى و شـراكان.

له هه ناوى ته م هه ل و مه رجه ناـخـيى، ناوچه يى، و جيهانيه دايه، كه رژيمى ئـران توانيـوه يه تی نزیک به پـنج ده يه، ژيان و كاری زـرينه ي كـمه ـانه ي خه كـ به بارمته بـگـرت، و ئـستا كه ته نيا له فازى يه كه م دا، هولوكاستـك به مانای راسته قينه ي وشه كراوه كه له مـژووى جيهانى سه ردـمـدا وـنه ي نييه، كوشتارى خه

کک که له به رابه ر بکاری، گرانی، ئاوسانی ئابووری، و هه ژاری و ئختناق سیاسی ناره زایه تی دربریه. هشتا شکی فازی یه که م بهبه واوی کتایی نه هاتوو، کابووسی ئه وه ی که فازی دووه م که کوشتار کردنی ده سبه سه رکراونه وده چت له فاز یه که م که متر هه ولناک نه بت و رژه ی به رد وام روو له زیاد بوونه. قه تل و عام و ئعدام کراوان له بده نگدا خ له سنووری سه د هه زار که س نزیك ده کاته وه.

له وه ها بار و د خکدا چه پ و راستی بورژوازی له نا خکی ئیران و له ده ره وه ش هیوایان له سه ر قه ول و به یینه شه ره نگزانه کانی ده زگاکانی پروپاگانده ده وه تانی ر ژئاوا هه چنیوه، و رگا چاره ی ئازاد بوون له ده ستی رژیم له هشرش نیزامی ب سه ر ئیران ده بینن و هه ر بیه به م که مپه په یوه ست بوون.

بیه له م روانگه وه ئمه لانی که م له م چه ند ده یه دا دوو ده وره ی ز ره ش له ئختناق که کشاویته شو نیک هولوکاست له دژی کومه گار بکه و بت له هه ناوی خه بات و به ربه ره کانی له گه رژیمان ئه زموون کردوو. به تایبه ت ئستا که پاش چه ند ئاخزی جه ماوه ری قه تل و عام ک له م ئه بعاد به رین و هه ولناکه مان ئه زموون کردوو، و جگه له وه ش سه به ری شه ری ئیرتجاعی به ره ی محه رموقاومتی و به ره ی پر روژئاوایی له سه ری کمه گاه ده خولته، ئمه رگا کی ترمان له به رده م نییه جگه له وه ی پشت به ههزی یه کگرتوو و شرشگه رانه که بربره ی پشتی ئه م خه باته چینی کرکاره ببه ستین و مه ترسیه کانی هه ر دوو به ره پووچه که یینه وه.

با گه لک راشکاوانه ئه وه ش ب م، راست و چه پی بورژوازی ته نانه ت کاتک فوو به شه یپوری ده ست وه ردانی نیزامی ر ژئاوا شدا ده کات، به شو ب رگا نه جاتی خه ک له ژر چنگی ده سه ا تدارانی رژیمه وه نییه، به ککوو به شو ب ن ئه وه ویه له هه ر رگا که وه بی ئه گه ر به قیمه تی ئوکرانیزه کردنی ئرانیش بت ئه وان وه ک سیاله شکری ئامریکا و هاوپه یمانانی له داهاتووی گه رانکاریه کان له ئراندا به شکیان بدرت.

راست و چه پی بورژوازی له چه پی ناسیونالیستیه وه بگه تا دموکرات، کماریخواز، تاشاهو باهی، سه لته نتی، تا موجهدین خه لق و قه ومگه را هه ر هه موو از له رژه کانی به ر له شه ی دواکه وتوانه ی 12 رژه ی ئیسرائیل و ئرانیش که مپینی پشتیوانی له ده ست وه ردانی نیزامی ئامریکا و ئیسرائیلیان ر کخست، و ته نانه ت سه باره ت به فه نئووری و تکنیکی موشه کی ئامریکا که خا

ده پښکی به یانیه و وتاریان «دوجین دوجین» ده دایه ده رڼ. ته نانه ت به م ناسته له پروپاگانده بڼه شری دواکه وتوانه ش نه وه ستان و وتیان:» به ښ، وایه شه ر شه ره ئیترا! و بڼه گه یشتن به نازادی کښمه ښگا بتانه وښت و نه تانه وښت ده بڼه خه ښکښک بکوژښت و به ها بدرښت». له لښکی تر یشه وښ به ره ی میحوره مقاومه تی خوښنی بو «مام مه یهه ن» به جښهاتبوو، و له زاویه دژی ئیمپریالیزمی «خومه ینی جه لاده وه» حازر بوو نه گه ر هښرشنی نیزامی بکرښته سه ر رښیم، له ژښر ناوی دښیه تی له گه ښ ئیمپریالیزم وه ک حیزبی تووده و نه کسه ریه تیه کان له به ره ی مښحوه ری مقاومه ت دا بجنگښن!

به ښام دیتمان شه ښ بڼه رښیمی نگرینی ئښران وه ک «به ره که تښکی ئاسمانی» لښهات تا له پشت شیعاری پووچی هه میشه یی «نه منیه میلی له مه ترسیدایه» خښی حه شار بدات، و هه ر به م بیانووه به سه ت قاتی جارن ماشین کوشتاری ده وښه تی ته یارتر بکات تا بڼه ره حمانه تر له جارن هښرش بکاته سه ر مانگرتن و ناره زایه تی کریکاران و خه ښکی زه حمه تکښشی وه گیان هاتووه له شوښنی کار و له شه قام، له دانشگاگان و مه دره سه کان ... سه رکوت و پاشه کشه یان پی بکات.

ئښستا که ش له پاش نه م هولوکاستی دوو رښڅه که هښشتا نه و سه ری جنایه ته کانی ناروونه، و هه ر رښڅه ریژه ی قه تل و عامه کان به ئیعدام کردنی رښڅانه زیاتر و زیاتر ده بښت، سه ر له نوښ وښاتانی رښژئاوا و راست و چه پی بورژوازی ئښران وه خښ که وتوون تا به پروپاگانده ی شه ر زه خته کان له سه ر رښیم بڼه ته سلیم بوون و هاتنه پای دانووستانی مل کچانه که ترامپ به «سات و سه ودای گه وره» ناوی ده بات زیاتر و زیاتر بکات.

یان له نیهایه تدا بگه نه نه و چرکه ساته ی که رښیم زیاتر له لایه نه که یترا، ناره زووی ده کات و چاوریه تی، واته ده ستښووه ردانی نیزامی ئامریکا و هاوپه یمانانی.

نه وه ی ده بڼه زښر هوشیاری بین نه وه یه، کښمه ښگای ئښران له مه ودای نریک به نیو سه ده که له نه ساره تی نگرینی نه م رښیمدا بووه به ښام به رده وام سه رباری رکوود و نوشه سته کانی ته نیا و ته نیا پشتی به خه بات و هښزی به رینی خښی بڼه ئاښ و گښر به ستووه و تا به ئښره گه یشتووه هه زینه گه لښک قورسیشی داوه، ئښستاش سه رباری نه و هولوکاست بیره حمانه له ژښر باری قورس و گرانی نه م شښک و کابوسه ش خښ ده رباز ده کات و ئاسښی نازادی و رزگاری گرښ ده ده ن به میکانیزمی خه باتکارانه خویانه وه نه به رښگای ده

ست.وه ردانی نیزامی ده ره کی زله.زه جیهانیه کان له ژ.ر ناوی" ده ست.وه ردانی مروف د.ستانه!"

ک.مه گای ئ.ران به گشتی و چینی کریکار و خه .کی زه حمه تک.ش و ژ.رده سته به تایبه ت، له پاش ئه م هولوکاسته که گیانی ده یان هه زار که س له ئازیزانی ل. گرتن و سه دان هه زار که س بریندار و ده سبه سه رکراوه، ئ.ستا ئیتر کاتی هاتووه، تازه ئه گه ر دره نگ نه ب.ت، و ئ.رانیش نه کیشنه ناوی شه .کی له چه شنی ئوکراین، جیل.گای خ.یه تی هه موو زه رفیه تی خه باتکارانه و ش.رشگ.رانه ی خ.ی وه گه ر خات، تا دوار.ژی پشت سه رنانی ئه م ش.ک و بوهته بکاته روژی ده سبه کار بوون بو پ.که.نانی «مه جامعی گشتی» له سه راسه ری شاره کان و ته نانه ت گونده کان. چینی کر.کاری ئ.ران ب. ئه وه ی له قلافه تی ر.به ر و ر.کخه ری ک.مه .گادا ب.ته مه یدان، مه حکوومه به وه ی «مه جمه عی گشتی» له شو.نی کار و زیان له سه رتاسه ری ئ.ران وه ر.بخات.

پ.ن: « ده ب. چ بکر.ت؟» له ر.ژی 30 یانواي 2026 به زمانی فارسی له ژ.ر ناوی«چه باید کرد؟» نووسراوه و پاش نزیک به دوو حه وتوو له ب.او بوونه وه ی له سایته کان، ئه ور. وه رگ.رانی ب. سه ر زمانی کوردیش ئاماده بووه تا بکه و.ته به ر دیده ی خو.نه ران.

12.02.2026

ز.خمی (فای.ق ب.ک.س) و (ب.ندی) ل. ه.مب.ر ک.و.ک.ن. . ل. تی.ف ب.وار

د.م.ک. شاری پ.ش.ری م.ح.ب.ت مات و خام.ش. —
ب. قانوونی ت.ج.ننون ش.ش. ئینشا ن.ک.م چ بک.م؟
م.حوی ۱۸۳۰ - ۱۹۰۶

کات.ک ست.م د.ب.ت. یاسا، ئ.وا یاخی بوون د.ب.ت. ئ.رک، م.حوی ئاسا

برینداری کوردایه تی ده یانویست به تور شکله ی که وه ش ور دو خاش بکن پش ئوه ی خه یان بینه پندی زمانه! ئه ی ئوه و چوار که منیسته به دنگ له باره گای خه یاندا دانیشتبوون؟ به ئه ژه ووناک و نامردانه له ناوه ندی شاری خامه شدا وه کو داستانه کانی قهرناقه و پشتاشان و هه کاری و... نامردانه خه تانی خوهرکران؟ ئه مانه بوون ده سکه وتی کوردایه تی! ئه ستاش یه که م ده په خوهرنی ناو ده می به کر عه لی له م نووسینه ده تکه که له پشت باخی گشتیه وه بووه نه رگزه جا وه تا شیعو کورد مابهت مری سوای ده نهت به نه و چاوی هه موو ئه وانیه به په ناوی لاستیکه وه هاتنه وه نه و کانیان که سه یریان کرد وه ها میللهت له ماوه ی ۲ ژداو به پیشگیری به یاری دژ فیه نی زه نی ۳۶-۳۳ ی هاوپه یمانه کان، که شکی سته می به عسی ووخان و مه له فیه زه رو زه به نه کانی مه نسووله ناپاکه کان له لایه ن میللهت وه ده سته به سه ردا گیراو دواتر زه ربیه له لایه ن په ناو لاستیک له په کانه وه که کرانه وه و سوتنه ران، ئه وانیه خه باتکاره ئازاو ده سافه کانی شاخیان هانده دا بچه نه ناو شاره کان به چالاکه ئه نجامدان و له ولاشه وه ئه میانه له ئاگادار ده کردنه وه و زه به خه راییه ده په کران و که چیان کرد، وه کو سرووه ی به هار ته په یه ن و که سه باسی نه کردن، ئه مه ش میرا تگره کانیان پاریه میللهت به ناوی خوهرنی ئه وانیه وه ده خه ن، سه یری ئه م هه موو پاراده کسانه بکنه فیه قان و سه ری له ده ربه کنه! له مه ژووی چ عیله ته کدا بووه قه ساب و قوربانی هه ر یه که بن؟ گورگ و په زه هه ر یه که بن؟

ئه مه ئه وه ی له سه ر کورسی ده لار دانیشتوو و له راپه یه نیشدا هه وه ی که کردنه وه ی ۵۰ هه زار دیناری سویره ده داو تا بچه ته وه ئه ران، هه رگیز بیران به ئه م سه نه نه ته نه ده چوو، ئه وه مه سین هه رگه کان بوون ته قدیسیان کردن. ئه ستاش ته ر نابن و هه ر ده دزن خه یان به ئه ژه که هه رتوو ته یایدا وه که ئه سه ده ده ست و دایه ره که یان جه به یه ن و به فیه که سامان و فیه ده ده لاره کانیان له گه خه به نه به لای ما و سامانه دزراوه کان له و وه تانه ی که دورگه کانیان په که یون. ئه نگه ئه مه ش هه ر خه ونه کی شاعیرانه بهت مادام وا هه ریه که ده سته به که ناوه قووچه که ی خه یه وه رتوو ته تا با نه یبات!

کورد ئه به ده ناگاته مه قسه ده ، نه که ری به گانه یه دوو ده ن ، په سن له گه یه که ، به یه و به لانه یه میلله ته کن ، به نه مانی یه کتر هه ر هه وه ده ده ن داخه که م ! ورد و درشتی شهت و شه یدای عانه یه

فایقه به که سه ۱۹۴۸-۱۹۰۵

به که سه باوک نه که کو! زیاده له ۸۰ سا په ش ئه ستا وای فیه رموو و هه شتا هه ر هه می تازیه له هه ده ده ست و ئه و مه ره که به سووره ی ئه م

قەسیدەیی پە نووسراو هشتا هەر تەتە و بریقە دت، غاندی دەبەژت: گەورەیی نەتەوکان بەو دا دەردەکەوت کە چەن مامەمەم لەگە لاوازەکانیاندا دەکەن. بەمەم ئەو ئەمەم بەر شەق دەدرت و توورەکی لەسەر دەنرەت هەر ئەو برسێی بەلانەیی کە دووینە مامەمەم لە گوندە دوورە دەستەکاندا دیو خانە ئەو سمبەم بەبەانە بوو!

مارتن لەسەر کینگیش دەبەژت: ستەم ووداوەکی دا براو نییە، بەمەکو پەتایەکی کوشندەیی، کاتەک بە لەمپەر ئەی پەدەدرت بە تەشەنەکردن ، بەهەی بەدەنگبەونمان: لە دەستدانی مرەفایەتی و تەکدانی قیبلە نوومای وێژدانمان دەبەت، هەر وەها بەو بەدەنگیە خیانەت لە هەموو قوربانیانی ئەی دادپەرۆش دەکەین.

هەر وابوو گەورەم! گەورە ئەو دەتەژت و بچووک پەی تەدەنەت، ئەمەم ئەوان دارن و میلەتیش سەبەرەکانە، مەگەر ئەوانە شەلگیرانە دەجەنگن لەو زەلکاوەدا تا خەیان دەدەن، ئەگینا سرووشتی کە ناخەکان هەند سەقت بوو، بە هەر وەتەکی ئەم سەر زەمینەدا پەرت دەبن لە کردەو خواروخچ و عاجبایەتیەکانیان مەری ئەوانی لەسەر و لە دوور و دەیاناسیتەو کە ئەم بەرەمە ۳۵ سا گەندەداریی لە هەرمەکی بە ناسنامەدا، بە هەموو جەر تازە و کەن و ئاشکراو شاردراو کانییەو هەر ئەمانەشن گەشکراوی تەبع و پەرۆردە قوتابخانە ئەو جووت بنەما ئەی!

کاتەک بە زریپەشەو چواردەوری گەردەکە دراو بە مەتریلەز لەیدە درا، هەر هەمان سیناریی زریپەشەکانی گەردەکی سەرچنار بوو، ئەویش هەر هەمان چیرەکانی پشەتشان بوو دەگەردانەو و خەیان دووبارە دەکردەو. کوا خوەنی ژیلوانەکان ئەی باوکی هەژاران؟ کوا تاپە گەردەکە ئەی سەرقەفەیی دەتەقی و کورد کوشتن؟ هەر وایە: ئەو مەژوو ئەمەم سەراوقووچ دەنووسرەتەو لە ژەر سایەیی هەزەکانی هاوشەوێ دژتیرەری توورەک بەدەست، سبەیی دەبەتە تەماری شە مەژووی مرەفایەتی و نەوێکی هوشیاری تازە چەکردوو سزای مەژوو دەدا بەسەر ئەوانەیی بوونە هەی قوربانیان بە هەبە و خەبەکەکی و پاشان ئازادکردنی فەبەکانی ئەو نەجامدەری ئەو تاوانەش وەکو بەرزەکی بانان! ئەمەم ئەو خەباتی عەیار ۲۴ی کوردایەتی، نەخەر ئیو تەناگەن ئەمەمە سیاسیەتی حەکیمانەیی خاوەن پاتە لاستیکەکان کە ئەستا لە یزی ملیاردەکانی جیها ندان!

هەزی کورد تاکەیی بە غەفەت، تا بەکەیی مەستن لە خەو تا بەکەیی خەواردن و دوژمن بە یەک، وەک هەزی کەو ئێژی ووناکت لەبەر چی تاریکە وەکو نیو شەو گاهە چاوەوانی ئەم بی و تاو خەمەتکاری ئەو

ئەي وەتەن تەبەئەت بى ئاستەي فیتەن و دووزوانم

▪ ۱۸۹۸-۱۹۶۵ قانئە

لە ئامارى ئاخرىدا نەفەرمەندەكاندا ھاتوو لە ژەر سايەي
ھۆكەمى تارىكىستانى ۳۵ ساى ھەرمەمى تەقەندەن و خەنەتەداو لە
دوو زەنى دوو بىنەما، ھەر يەنە ھاوئەتەي ھەرمەم
سىخوونەكان بەر دەكەوتە، ئەستەش لە ژەر بىنەغەي بىنەي
زىندانە نوەكانى ئەشكەنجەدانى ئازادىخەزانەدا تەرمە
دەستەئەلەكەراوانى جەنگى ناوختە بەنەز چاوەروانى دەستەكن
دەريان بەنەو و بە دەستوورى كوردەوارى كەن و دەرەكن و
بەنەزەرن، نەك گەگە بزر بىن، نەزەن ئەستەش لەسەر سەنگەيان
ھاوارو نەئەي ئەشكەنجە دىتە گو! بەئەخانەي گەورەي زىندان
كەرنى ئازادىيە بىنەت دەنەتە. ئە. ھەموو بەيارە
قەرەقەشەنەي بە خولەكەك بە ناوى دادگەي شەشەشەو دەدرەن و
لە چاوە تروكانەكەدا وەكو بەختى كوردەن، چاوى ئەو
پاكەنەزادەنە پەشەوكانى لەكەنەرا، كە لە شەو نووتەكەكان و
لە ئاقارە چەكەكاندا فەقە دەدرەن و كەس خەي نەدەكەرد بە
خاوەنەيان، ئەستەش سەردەشت لە كەلەوئەيەكى مووسەشەو دەنگى
دەتە گو و دەتەت كە نوقتەيەك بە ئەو ئەستەيە دادەنەت كە
پەشەنەگەشەم تەواوى بەكم؟ بەچەو سەرى دەرو ئەم سەزگەزەشە
سەقەتەمان بىنەوئەو، گەورەم ئەمە ھەر بەچووكەو پە دەخەتە
ناو ئەو ئاوى بەيان ئەنەراو و لەو زەرا بەيان خەاردووتەو
كە لە چەكەوى خەنەت و خەنەي ئەي بە نەخەق ئەواي گەنەجەنى
بەتەوانى وەكو تەو وىدەت و كەو تەكە بوو، ئەوئەش ئەمە
لە ژەر ئەو كەپرە پە دوكتە و ئەھو نەزولەيەدا جەزەلە بە ئەو
قەبەقەنە لەدەدەت و موچەي قەبەمفرەشى ھەدەقەوئەتە و
خەشى بە داھەنەر دەزەنەت، سەد جەر ئەو چاوە تووشى
شەوكتەوئەي بەت كە بەرھەمى ئەوانە دەخەنەتەو چەپەيان
بە لەدەدەت.

... بەوا بەگەندەوتى وەرنەدەرە ، دەنا ، قورسە

بەرخەدان نەكەي ئەگەر تە، گەندەخەريە مەتەم بوو

كوردەيە قەشەيش نەيە ، بەيەكە جەر جەر لەدەرە ..

شەكرى خەوا بەگە تەراوگە وەكو مەي ئەقەمەت بوو ...

بەئەي ئەو ھەلەكە و ئەنە بەگەنەو ئەو كەيەوئە بەئەزىو

ھەموومانى تووشى ئەنەلا كەرد، ھەمووانى تووشى مەردەنى لە نەكاو

كەرد، لە جەتەي خەنە. مەكرەب بە شادەمارەكانەدا ھەتوچە

دېکات، نه څه شکان لې جياتی دېرمان ژهرخوارد دېبن، ساغېکان
 کې بېلای گڼ ستانېکاندا دېډډېن بې دروشمی سېر کېلېکان مېست
 دېبن، نازانن سېرگوزشتې نووستووېکانی ژېرڅاک چېيې؟
 شېقامېکان دېبنې زوېغې شوېکې کې چې څو ډېوانی تېقېنېوېکې
 دېکېن، کې هېرگېز نایېت، هېرگېز ډېونادات، وردېوردې
 نادانېکان زیاتر بېرگې کوردایېتی دېکېنې بېری
 تاوانېکانیان، مېنېمېنتی ئېنفالېکانېش دېکېنې شېرعیدان بې
 کردېوېکانیان، ملیارو پاېاس و دېستېوتاقمېکانیان دېکېنې
 پاداشتی ئارېق شتنی څېباتی کاولکاری، لېرېدایې داناکان
 بوېرانې ئېم کېوېکېنې وېلادېنې و پېرېزی ئېوانی دېکېن،
 ئېوانن کې هېموو بېنې نېشتیمانيې کون و نوېکان لېسېر
 څېیان تاپې دېکېن، ئېوانن کې ئېرزو ئاو و هېواو څېک و
 څاکې ئېو کاولستانې بې تاپېی څېیان دېزانن، ډېر بېر
 زیاتر ئازادیېکان بېرته سکتېر دېبنېوېو دېچنېوېکې، ئیدی چېن
 بوېری نېبېت؟ حاشا لې بوونېکې ساختېی څېم نېکېم وېکې
 بېندېکې دیوېخانی قاقای ناجېری کوردایېتی، کې هېر بې
 قرڅېقرڅې شانېوېی دېردېدارېکې سیل دېکات، کاتېک سېراپا
 بوونی سېس دېبېت وېکو دار بېوېوېکې سووتاوی ډووتېډېی ژېر
 تېپ بارانی شېشې. چېدی توانای دېرېېنی نامېنېت و ډېر
 دواي ډېر پوچ و لاوازو سېس و سېستر دېبېت، تا ئاکام
 بېسېرڅېیدا دېنوشتېتېوېو وېکو قاپېکې سېهېېی لې
 دېتوېتېوېو څاکېش لېڅېی ناگرېت و دېینېرېت بې ناو مېنېهېی
 زېرا بېکان.

چېقې دېکې څېجېت بې کې وا ئېم عالېمېت فېوتان
 لېبېر نېفعی خسووسی څېت سېراسېر عالېمت څنکان
 ئېگېر بېوا دېستی (بېندی) بېسېرتا سېرزلې ملپان
 ئېبې سمېت لېبن بېې و بېتې عېبرېتی دېوران
 عېداوېتی من لېگې ټټ، قې ساېانی پېشېنېم

*

(ژیان کورت) مرق دواژمنی استی، نك دركان. دولموتلیب دودو

مرگسات له کورتی زیاندا نیی، بک له پرسیس نکرندی هونری
بک و ژیان و هاوگونجاندای؛ هونری بک و ژیان و هاوگونجان له
جیاوازی، پش یسانیدای؛ له دووبار بوونو، بک هاوشووی؛
له بردوامی گان و سیرور و له بیرکردنو له نو ژیاندا، له
هونری دزای تی نو نرای تیکردندای... گرنگ ئو نیی که گوتلای
ژیان کورت بک (سندکا) و ژیان کورت هونر در ژ بک (هیپکرات)
یان گ و یشای ئو بیرک ی له فلسفای کندا بد زیندو... گرنگ
ئو ی که هیچ شتک له درووی مر قدا نیی، له درووی
پرسیس کردنی هونری بک و ژیان و هاوگونجاندای نیی. مرق همان
ئو بوون ی که هموو شتک له ناویدای، بکام تگیشتن بک ی
پویتی کانه نك شکاندیان؛ ژیان کورت، بکام جوانی مانای
قووی ه ی!

ژیان هموو بوون، بک له ناشکرای خمان، هستی پک سزی
مر قان ی له بوون بک بوون. ناش بک مرق ژیان ه بک، ژیان
جولای جوانی و پک سزی خ بوون و مر ق. ژیان کورت سات وختکی
هونری، گگ ت (یزم) ه و ددات (مر قی ئارزوو) بک
ئو زموونکردنی بزرترین ئاستی تاس کردن بک؛ هموو شتک شی
بکات و؛ چتر، کار، بکاربردن، پک یو ندی کانه، هونر، تانانت
نازار و ناخشی.

ئم کاتک ئارزوو دکین، ئارزووی شتانهک ناکین همان،
بک ئارزووی شتک دکین که نیمانه! لردا چرک ساتی تاسی
ژیان کورت، گگ تکی پش و بکاو و بک پچوانی درخت پنتکی
دیاریکرای نیی، بک مانای نیی که مرق بک بوون قایل یان
قایل نیی؛ بک ه و ددات تاسی ئو گری کراوی ژیان چک
بکات و، وات دیاری نکرندی زموون کانه و بزرکردن و چکی
ئو گری جیاواز کانه، تاو کو ژیان بک هستکردن بک جوانی ژیان بک!
لردو پرسیار ئو ی ئایا پک یو ندی گگ تکی (دلزی و فیلکس
گواناری) سچاوی نازار یان چار؟! دلز له گفتوگ له گگ
ئارنو قیلانی دت: من بک له هموو گلای و گازاندیک له ژیان
دک م و، بک له هموو کلتور کی تراژیدی، وات بک له هموو

دروونپږرشيک دکمم و.

بشانه کردنى نا ت و اوى

وک چن مرځى ديجيتاى چمکى (چکردن و) ى ژيان (زده ژيان) و (نرځنى) وک پږژيک ل کاتدا دروست دکات و؛ مرځى نارزووش نځگرځانى خوون و داهنن و کران و ل جياوازي، پش يکسانى دروست دکات و. نځگر پ ل سناي تى چمکى نځگر جياوازان کان سه بار ت ب مرځى نارزوو و مرځى ديجيتاى بنين، ياخود پى ل ننين، ناچارين ددان ب ودا بنين ک ه ميش نځگر جياوازان کان تکندل ژياى ديجيتاى و نځگر جياوازان کان خوون و داهنن، کمم نځگرى پيوست و کراون؛ ن و ش يکمين استى بځنگ و يست، استيک ک کارىگري دنيایى (کجيتى درخت) دى دىکارتى برانبر (نځگ تى دلى زى و گواتارى) پووچ دکات و و جوهري مرځى بوهرى ديجيتاى و مرځى سرکشى داهنر، ل دابان م عريفى جياوازان کان (نامرازى کات و ترند) کردى کات و داهنن و دکند و؛ ب و مانايش هشتن وى نارزوو کان، درک وتنى نارزوو کان چيدىک تنها لځگای بشانه کردنى ل شو وى خوون ياخود خيا ياخود ن فسان و ... هتدا ني، بځک سات وختکى سرکشانى س يرورى داهنن و بوهرانى دووبار کردن وى ترندى تکندل ژياى، دتوانرت س يرورى داهنن و دووبار کردن وى ترندى ديجيتاى ل هونرى جوانيدا گوزارشتيان ل بکرت!

چيدى نارزوو چپنراو کان، ل خوونى فرىدى بدى ناهنرت؛ ب و مانايش هر ل فرىد و تا لاکان (ک تيرىکى تايب تمندى دالشت) تا ميلانى کلين... ک تکاى بشارى کانين پيوست ب چمکى نارزوو و، ل تام زر يک ب دسل ملانى تاريخى لځگ جستى دايکدا زياتر نين، زياتر زى نابين... بوان کتبى: نارزوو و فلسف - سر تايک ب خوندن وى دلى ز و گواتارى- نووسينى: محم د ثابت حنا، و رگ انى: سامان على، پداچوون وى: شوان نحم د... ل و دلى ز د د جى خي تى ن و و بيربه نين و ک دزين وى نست لای فرىد، پيو نديکى تووندوتى ب پرسى شان و پرسى بوونى س ککى تر و ه بوو، ن و س ککى دى ک دروونشيكارى نرکى پيبردن ب از و نه نيى کانى و درخستنى ن وى ک ل سرى دستنشان د ب، ل نستى خى گرت. وک چن ل تکندل ژيا و دووبار کردن وى ترندى ديجيتاى د ش بنين نرکى پيبردن ب خراترين و زرترين زانبارى نرځنى و جوانى و نرمى هستزون... جگ ل زرترين باوبوون و هيچتر نين.

داه‌نان و س‌یرور، ئو ن‌ستی د‌ل‌ز و گواتاری دایان‌شتوو،
(بوون ب) و ن‌ستی‌کی ب‌ره‌مه‌ن‌... دووبار س‌بارت ب ئ‌گ‌ر
جیاواز و کراو‌کانی ژیان کورت و هون‌ر در‌ژ، کت‌ب
ب‌ناوبانگ‌کی (تریستان غارسیا - الحیاة المکثفة - ترجمة: صلاح بن
عیاد) ئ‌ناکی د‌خات س‌ر ب‌ش‌ک ل‌و چ‌مکان‌ی ک‌ ت‌یدا ژیان
د‌ب‌ت پ‌شب‌ک‌ی‌کی خ‌را ب‌ر و ئ‌زموون و ه‌ست و س‌زی ز‌تر و
ز‌تر و ئ‌گ‌ری د‌کی‌کی کراو و جیاواز، ب‌ام پ‌ش ی‌کسانی و
دووبار بوون‌وی هاوش‌و (ک‌پ‌کردن‌و) و زانیاری ک‌کراو و
ک‌گا‌کراو...

ل‌و کت‌ب‌دا تریستان غارسیا (چ‌کردن‌و) ب‌ ئار‌زووی ب‌ه‌زتر و
پ‌ترکردنی ئ‌زموون پ‌ناس‌ د‌کات، چونک‌ ئامانج ت‌نها ژیان‌کردن
نی‌، ب‌ک‌ ز‌د‌ژیان، ژیان‌کی جوانتر، دووبار بوون‌و ب‌ب
هاوش‌و‌ی‌. ه‌موو ئ‌و چ‌مکان‌ ب‌رکردن‌وی م‌ر‌ف ل‌ گ‌ان ب‌دوای
واتادا ب‌ گ‌ان ب‌دوای چ‌یدا د‌گ‌گ‌ت! ب‌ی‌ ئ‌م‌ م‌ر‌فی م‌د‌رن
س‌رک‌ش و بو‌ران‌تر ئایدی‌کانی خ‌ی ل‌بار‌ی ز‌د‌ی‌کان و
ب‌کاربردن و ئ‌رن‌ی و... ل‌بار‌ی خ‌می کات و جوانی و ئ‌زموون و
ن‌رن‌ی د‌رد‌ب‌ت.

ک‌وات‌ ژیان کورت، پ‌یو‌ندی ب‌ خ‌راتربوونی کاتی
گ‌ان‌کاریی‌کانی س‌رد‌م‌و ه‌ی‌: ت‌کن‌ل‌ژیا، ا‌گ‌ی‌اندن، و
ش‌واز‌کانی ب‌کاربردن و ز‌د‌ی‌کان... ه‌موو ئ‌وان‌ ژیان‌کی خ‌را
ب‌س‌ر م‌ر‌ف‌دا د‌س‌پ‌نن و پای‌پ‌و د‌ن‌ن ب‌ ئ‌زموون‌کردنی
ز‌رت‌رین ژمار‌ی سات‌کان. ب‌م ش‌و‌ی‌ ژیان د‌ب‌ت ک‌کردن‌وی
ئ‌زموون‌ س‌رک‌ش‌کانی هون‌ری جوانی داه‌نان و ک‌کردن‌وی خ‌رای
بو‌ری‌کانی هون‌ری جوانی هاشتاگ و تر‌ند... ل‌وی بونیاد‌کی
ی‌ک‌گرتوو ب‌ت ب‌ ناسنام. ب‌ کورتی ژیان د‌ب‌ت ک‌کردن‌وی
ز‌د‌ی‌کان... ه‌میش‌ م‌ر‌ف‌ دوژمنی استی‌ ن‌ک در‌کان! ژیان کورت،
ناچارنی‌ن ل‌ در‌کاندا بمرن؛ کات کورت، پ‌ویست‌ ب‌ ه‌شیاری‌و
ب‌زین.

شت‌ک ک‌ ن‌م‌کوژی ب‌ه‌زترم د‌کات. (نیچ‌)

ن‌ست ماش‌نی ئار‌زوو، ماش‌ن‌ک‌ ل‌گ‌ای دروست‌کردنی ب‌ک‌ ک‌خستن
و ی‌زب‌ندی دیاریکراو ل‌گ‌ ه‌ند‌ک ماش‌نی تردا ئار‌زوو
ب‌ره‌مد‌ه‌ن‌ت (ن‌نگ‌ من و ئ‌ندام‌کانی ج‌ستی من ل‌ پشت‌و ب‌
نه‌نی ل‌ک‌ ب‌ک‌وین.) ک‌وات‌ ئ‌گ‌ر‌کان ب‌رم‌بنای میت‌د‌کی جیاواز
داد‌م‌ز‌ن‌ ک‌ میت‌دی (ن‌خش‌) ی‌، ل‌ن‌وان‌ن‌خش‌ و گ‌ت‌دا،
ب‌ک‌ پ‌یو‌ندی د‌ستان‌ ه‌ن، چونک‌ ن‌خش‌ ه‌موو نموون‌ یاخود
ش‌و‌ی‌کی ئاماد‌ ت‌د‌کات‌و ک‌ ک‌پی د‌کرت و ب‌ چ‌شن‌کی ناک‌تا

بهره‌مدهندت و. ننگ پویو ندی دستانی ن‌خش و گگت
همان دستای‌تی بت ک (کپی) و (درخت) پک و کد کا تو.
نم‌ش ل و وو و ک همیش (کپی) و (درخت) ب یک گمان
دگگندت و، و شیز شیکاریی د‌ل‌زیی و ش‌کانی: هم‌ماه‌نگکردن،
کخستن، گگت، ن‌خش، ج‌گ‌ی د‌ربازبوون. ت‌نها و‌ک شیان و
توانای و‌تا و ب‌شایی نیشان ناد‌ن؛ ب‌ک و‌ک ک‌م‌گ‌ی گ‌ری
جیاواز و کراو نیشان‌یان د‌د‌ن ک د‌ش ه‌ر ک‌س‌ ب‌ بونیادی
تایب‌تی خ‌ی پ‌یک‌ت و.

(شت‌ک ک ن‌مکوژی ب‌ه‌زترم د‌کات) و چ‌کردن و‌ی، و د‌زای‌تی
نو‌ن‌رای‌تیکردن ه‌ست‌کی ئازادی و کران و ب‌ م‌ف د‌ب‌خش‌ت،
ب‌ام و اب‌ست‌یی‌کی شارو‌ش دروست د‌کات: تاک همیش داوای ل
د‌ک‌ت ک ب‌ شو‌ی‌کی (ز‌تر) ب‌ی، و‌ک و‌ی ئارامی و ه‌واشی
ب‌هاکانیان ل‌د‌ست د‌ب‌ت. ل‌ر‌دا ناک‌کیی‌ک د‌رد‌ک‌و‌ت:
ز‌د‌ئازادی د‌گ‌گ‌ت ب‌ گوشار‌کی قورس، و گوشار‌ی ک نیچ
ل‌بار‌یان و د‌ م‌ی‌ی ناسینی خودن. ب‌ مانای‌کی دیک و‌گ‌ر‌چی
چ‌م‌کی (شیز شیکاریی د‌ل‌زی) ب‌ گ‌رمی پ‌شوازیی ل‌ و‌زموونی
شیز فرینی د‌کات، ب‌ام ل‌گ‌گ‌ و‌و‌شدا گوزارشت ل‌ خواست‌کی
ئانارشیستان‌ی هاوش‌و‌ی و‌ خواستان ناکات ک بانگ‌ش و داوای
شکاندنی ه‌موو ساکان و چوون‌ ئام‌زی و‌زموونی د‌وان‌یین.

ک‌وات ب‌ و‌ی م‌ف ب‌ زیندوویی بم‌نیت‌و‌ ز‌د‌یی‌کان و فشار
گ‌رنگ... فر‌ید و بر‌یر ب‌ چار‌س‌ری ن‌خ‌ش‌کانیان ه‌و‌ی
و‌ی‌اند‌دا ک فشاری س‌ر ن‌خ‌ش‌کان ل‌گ‌گ‌ای (خ‌وتنی موگ‌نات‌یسی)
یان (ب‌قس‌ه‌نانی ئازاد) ک‌م ب‌ک‌ن‌و‌. ب‌ام نیچ ب‌ ب‌رد‌وامی
گ‌گ‌ان و س‌یرور پ‌چ‌وان‌ک‌ی ب‌رج‌ست‌ کرد؛ س‌یرور‌ی د‌اه‌نان ب‌
ز‌د‌یی‌کان نا‌پ‌ور‌ت، ب‌ گ‌گ‌انی فشار‌کان‌و‌ ب‌ند.

چ‌کردن‌و‌ی ه‌ست‌کان

ز‌د‌یی‌کان، فشار‌کان ف‌رمان‌و‌ایی م‌ف د‌ک‌ن، یان پیری ش‌تی
د‌کات؟! ل‌گ‌گ‌ ه‌موو و‌ان‌دا ل‌ ک‌تاییدا م‌ف ع‌شقی ح‌ز و
ئار‌زوو‌کانی خ‌ی‌تی، ح‌ز و ئار‌زووی‌ک ک ب‌د‌ستی ن‌ه‌ناو،
ب‌ی‌ بیر ل‌ ز‌د‌یی‌کان، چ‌کردن‌و‌ی ه‌ست‌کان و فشار‌کان، بیر ل‌
ز‌د‌خ‌ش‌ویستی ب‌ ئازار د‌ک‌ت‌و‌، بیر ل‌ هاو‌یی‌تی قیساگ‌رسی
د‌ک‌ت‌و‌، چونک‌ ع‌شقی ح‌ز و ئار‌زوو ب‌دین‌ها توو‌کانی خ‌ی‌تی،
ب‌دوای ه‌رم‌نیی‌تی ژیا ن‌و‌ی.

بیر ل‌ هاو‌یی‌تی قیساگ‌رسی ل‌ ی‌ک‌بوونی ح‌ و هاوس‌نگی و
هاو‌ب‌شبوون د‌ک‌ت‌و‌، یان پ‌یو‌ندی‌کی چ‌ و کراو و جیاواز،
هاوس‌نگی ئار‌زوو‌کانی، هاوس‌نگی ب‌ختیاری و ئازادی، پیری و

زېږد ژيان، هاوسېنگې اېبردوو- زېمېنې کې نابېلې دوور بين و
 زېمېنې کې لې نازيزترين کېسېکې کاني خېمان اېدېکېين... هېموو ئېوانې
 دېشې د زېنېوې بوارېکې بې لې لېژيکېکې کراوې، لېژيکې چېکړنېوې
 هېستېکان، لېژيکې د ژايې تې نوېنې رايې تېکړدن، هېست و سېزې مرېيې
 سېرېکېيېکان: هاوژيانې و بېکتر قېووېکړدن و جياوازي و خېشېويستې...
 چېکړنېوې هېستېکان چېتر تېنھا پېيوېنديې سنووردارېکان نېن،
 بېکې تاقېکړنېوې ئېگېرې کراوېکاني ژيان لووتکې جوانې ژيانې.
 ژيان کورته، هېمېشې مرېفې لې سېرکېشي و بوېريېکې بېردېوامدا
 دېهېتېوې، چوونکې ناتوانېت لې دېرېوې ماشېنېکاني ئارېزوو/
 ماشېنې بېرھېمېنېکان بې درېختې دېکارتې و گېتېتې دېلېزي و
 گواتارې و بېبېستېوونې ميتافيزيکې يان ساويلکېي قايل بين.

کېواتې ژيان داهېناني جوانيې، چيديکې نې مرېفې و نې سروشت ماوې؛
 بېکې تېنھا ووتېکې ماوې بېکېکېيان لېناو ئېويترياندا جوانې
 بېرھېمدېنېتېوې و ماشېنېکانيان ئاوېتې دېکات. لې استيدا ژيان
 تېنھا وکېو ووتېکې بېرھېمېنېان واتې؛
 بېرھېمېنېان/داهېشکړدن/بېکاربردن دېگوزېرېت. تريستان گارسيا لې
 کتېبېکېيدا (ژيانې چې: خېمې مرېفې مېدېرن) پرسيارکې بوونېي قووې
 دېوروژنېت: ئايا مرېفې دېتوانېت لېم خېمې زگاري بېت بې ئېوې
 هېست بې بېتايې و تېنيايې بکات؟!

ژيان کورته، سېتېيېکې چې لې هونېرکې هېپېکراتدا زېدېيېکان
 دېگرې. ديارترين تايېبېتمېنديېکاني مرېفې مېدېرن هونېري جوانيې و
 جوانې هونېريې. بېو مانايېکې خېمې چېکړنېوې بوون و
 ئېزموونکړدنې داهېناني بېرزترين ئاستې ژيان دېنېخشېنېت؛ وېکې چېن
 ناکېکېيېکې سېرکې دېوروژنېت: زېدېيېکان، بېکاربردن، ئېرېنې و
 ژيانې بې حېسانېوې... ژيان کورته، گېا بې پرسيارکړدنې هونېري
 جېراوجېر دېخاتېوېو، لېوانېش: ئايا مرېفې دېتوانېت هاوسېنگيېکې
 لېنېوان دېوېمېنديې ئېزموون و ئاراميې بووندا بدېزېتېوې؟.

هېولېر 23/1/2026
 عېبدولموتېلېب عېبدوېا

شانځي ژوور.. زاهير ء بڼه ش

بڼه گوډرځي ئينسکلېډيډي نيشتماني، شانځي ژوور chamber play بریتيې له شانځي ځي بچووک، کښانځي تډا نمايش بکرت، شانځي ځي له ئېکټري کڼم پلک هاتوو و هډروها بينډرځي کڼم بڼه شداري بينيني نمايش کڼم دځن. دیکډرځي زډر کڼم هډي، ئڼم جډر شانځي له سرډر تاي سډډي بيستډمدا له سويد و ئڼمانيا پډابوو.

بڼه کورتي ئڼم بڼه واتايي، ژمارځي ئېکټرځان کڼم کڼم دڼين/ هډبژارني شوډنځي بچوک بڼه نمايش يان چالاکیځ هونډريځ/ هيچ دیکډر و سينډگرافيايک و تڼکنیکځي زډر بڼکار نايډت/ فځکڼس له سر دځق و پڼيوډني بينډرو ئېکټرځ/ له سر بڼاغځي ديالځگ و هډست و سډز جياوډرځان بنيات نراوډ.

له م پڼناسډيډا بڼمان دډردځوډت کڼ شانځي ژوو ديقځتي قوځي له سر مرځځ، مرځ له ناوډنداڼ، نځک دڼگ، ووناکی و کاریگډريډ سرنج اکښکڼي سر تڼختځي شانځ.

ئينسايکلېډيډي نازاديش بڼم شوډي پڼناسځي شانځ ژوور دځکات : شانځي ژوور، شووازيځ بڼه گونجاندني بڼرهډم ئډدبيډکان له گڼ شانځ بڼه کارهډناني زډرترين ډډځي دځقي ډډسڼي بڼرهډمځ و له شوډنځ بچوکځي بڼي پڼشنيارکراوډ.

زاراوځي شانځي ژوور له ووي مډژوويډو له ميتافځري مډسيقاي ژوورډو هاتوو کڼ تيايدا ئڼسډمبځي بچووک له ژوورکډا پرځځيان دځکرد، پڼيوډنديکځي هاودځمي و ئڼزموونځي استځوخځيان له گڼ ځي کتر هډوو، هډندځک جاريش نمايشي بچوکيان دځکرد، ئڼم جډر هاودځمي و نزيکځ له موسيقاو گواسترايډو بڼه شانځ بڼه وځي نزيکايډتيځي هاوشوډو له نډوان ئېکټرځان و بينډردا دروست بکات.

له هډند وډسفي پڼناسځي ترډا ئينگلزيځان بڼه ځيان کردويانځ، دڼن شانځي ژوور ځځگايځ بڼه گونجاندني بڼرهډم ئډدبيډکان له گڼ شانځدا. بڼه شوډيځي تر شياکاري بڼکځين واتڼ بڼشځي زډري دځځ ډډسڼځي نووسډر ماوډتوځ کڼ نووسيوتځ. واتاي ژمارځي کڼم ئېکټر و نزيکي له بينډر ئڼبډت هډي کڼ ئېکټر يان گډرډوډ دډبډت بڼشځک له ووداوځکان (پلډت). ئڼگډر بڼه شوډيځي تر شياکاري بڼه ئڼم پڼناسځي بڼکځين واتڼ بڼشځي زډري دځځ ډډسڼځي نووسراوځکي نووسډر ماوډتوځ. کاتځکيش تڼرکيز له سر دځق و پڼيوډنديکځان، ئېکټريش له بينډر نزيک دډبډتوځ و هاودډميځک دروست دډبډت، له م حا ډډدايډ ديالځگځان و هډست و سډز

چراوچرکان دښ ناوښند، ئینتیمما کردارکی چ و سرنج
قوکه یی تی.

نم فم ل ناو استی سدی بیستمداسریه دا، ب
کاریگریری کانی دیداکتیکی شان و تیوری هونر نمایشیه کان، ک
گوانو دبت بشک ل نمایشی شان یی. ل هندیک و بات ب
نمونو ئمریکا ل پراکتیکدا زاراولی شان ی ژوور وک مدللکی
فستیفا/ بره مه نان ب نمایشکردنی دق کلاسیکیه کان ب
شوکی کی کس و هاودمی و ئینتیمی و بینری بشدار بکارد ه ن،
ب گرنگیدان ب چیرک گرانو و ل نریک بینرو، نک کاریگریری
گورکانی شان د ووتی گورکان.

مینیمالیسم (Minimalist)

ل مژووی ئد بیات و هونر، زرشواز و ننگ و میتدی جیا ه
کریری ک یان هوی خی یان هی ب تگیشتن و پیشاندانی مرف و
جیهان. ی ک ل ئو شوازانی ک ل سدی بیستو زر گرنگی
پدر، مینیمالیسم، نم شواز ب شوکی دیار ل ئد بیات و
شان دا د رکوت، مینامالیزم ه و دات ب کمترین توخم،
قووترین واتا بگ ی ن، مینیمالیسم تها فم کی وکش نیی،
بکو شواز کی بیرکردن و بیننی جیهان و گایه ک ب
تگیشتن ل دخی مرف ل سنور کی دیاریکرا و نریکای تی و
هاودمیدا. لردا دتوانین بین: مینیمالیستی واتا ساده کردن و
تا سنووری پویست، ب شوکی ک ه موو شته کی زیاد، ازاندن و
زر، یان ورد کاری نا پویست لادر.

مینیمالیسم ل ئد بیاتدا:

نم ن تها شان ی مینمالیزم یان مینمالیزمان ل شان دا
هی، بکو مینمالیزم ل ئد بیاتیشدا هی ک بریتی ل
شوازی نووسینه ک تیدا نووسر ه و بدات، کمترین وش
بکاربهن، ب گ یاندنی قووترین واتا. خاسیه تکانیشی بریتی
ل، بکاره نانی ستی کورت و استوخ، و سف و ازاندن و
بشوکی زر کم ه ب، نوتن و ی ورد کاری زر، خو لنر خی
واتاکان ت و او دکات، نووسر ه موو شته ک وون ناکا تو و بکو
بشک ل واتا بجد ه برت ب خو لنر. زر جار ل ئد بیاتی
مینمالیزم ه نده شتی کم دوترت بام ه ستکان زر قون.

پښتو نډی مینیمالیسم په شانې ژوور (Kammarteater)

ننگر له پښتو نډی ژووردا په لټو دابگیرت کې ژینگه یی کی پښتو نډی مینیمالیستی Minimalist هغه بڼه نډی مینیمالیزم چیه؟ له کورترین پښتو نډی مینیمالیستی: تکریرکړدن له سره نډی کې به ها به ژيان زياد دکات و لابردي نډی تر. له مانا گشتی و گورکې شانې دا دتوانینن به شونې یی یز به نډی بکښن. کاتک دتوانینن شانې مینیمالیستی، مینیمالیسم له نډی بیات و شانې دا شونې یی به گوتنی زړشت به کمترین توخم، شانې ژوور خپلې له بندتدا مینیمالیستی، له بهر نډی کې شانې ژوور: — شونې نیشاندانې بچووک.

- هغه موو وشه یی کې به ټوونی دبیسترت
- هغه موو زړگوتنک زړوو به دیار دککوت
- * هغه موو قسه یی کې ناپښتوویست کاریگرې دروست دکات — ژمارې نډی کتړکان کې من.
- دیکر زړکې م و سنووردار.
- نوانی نډی کتړو بینر زړنزیکه.
- * بینر هغه مووی وردکاری دنگ، هغه ناس هغه موو نډی کتړک دبیسترت
- له بهر نډی، شانې ژوور پښتوویستی به:
- کرداری قوه هغه یی
- هغه ست و سز

— زما نکی چ و ما نا دار
 — بډنگی ل نوان دیالژکاندا، بډنگی دډت ب بډشک
 ل نمایشک.
 — مینیمالیستیکی شان ی ژووردا ه موو جو یک
 ما نادر.
 ل شان نامکانی ستریند برگ ک تایب ت ب شان ی ژوور،
 توژیند و یکی د روون شیکاری ل نمایشکانیدا.
 لای تادیس زقچی پل نی پیشاندانی ه ستکانی دوی
 جنگ. (۱)
 مینیمالیسم ل ردا دډت ب ئامرازک ب توژیند و یکی د روونی
 کاراکتر و پیشاندانی پارچ تیکشک نراوکانی مرف.
 — بکاره نانی کترین توخم.
 — سادی ل شو، زمان.
 — گرنگی دان ب ناو و ک نکی ازاندن و یکی دیکر و
 سین گرافیا و جل و ب رگ
 — ژمار ی ئکت رکان ک م.
 — دیکر ز ر سادی (ه ند جار ت نها کورسی ک)
 — زمان کورت و است و خ ی.
 — بډنگی و وستان (صمت) گرنگ.
 — سرنج ل س ر دخی د روونی و بیرکردن و یکی کاراکتر.
 — ه موو شتک ب ئ و ی بیدر بیر بکات و، ن ب
 س رسا مکردنی چاو

شان ی ئ بسورد:

شان ی ئ بسورد و امدان و یک بو ب سیستمی ب ها فیکری و
 جوانیناسیی کان و ک ل دوی د ر ئ نجام کار ساتبارکانی دوو
 جنگی جیهانی ل ئ وروپای ئ ژئاوادا، ل پایدا چمکی شان ی ژوور
 وک ششک و ه و وکی نو و ژد (جدی) بوو ب گډین و
 پر پدانی چمکی ن ریتی شان. ک دکر ت ب ن ل س د ی بیست مدا
 زیاتر ئ م چمک و زارو ی س ریه دا. شان ی ئ بسورد
 بزووتن و یکی دراماتیکی و ژانرکی شان یی دوی جنگی جیهانی
 دوو ه م ک ل سانی (چلکان- شستکان) ک ل گگی دیم ن و
 گری نالژیکی و دیالژیکی ب مانا و کارکترکانی گیرخواردو و ل
 بارودخی ب هودیدا، بمانایی و ئاژاو گگی یی کان ی بوونی مرف
 نشان دات، ژانرکی شان یی ک ب دوا د اچوون ب بوونگ رای و
 بارودخی مرف دکات. ل و بیرک و بیر و باو و د ک و ت و، ک

ژیان یان ئامانج بـ خـی مانایـکی سروشتی نییـ. زـر جار
بـر وپـشچونی دیمـنـکان و کارـکـتـرـکان شوـن و ئاراستـ
واقعیهـکان تـدکاتـو. هـندک جاریش لـو شوـنـ کـتایی دـت کـ
دستی پـکردوو. ئـمیان بـکت لـ شانـیی بـدم چاوـوانی گـدـو
ئامازـی پـ دـدات. جـخت لـسـر بـهـودـیهـکی دـکاتـو، هـندک جار
وشـی کلـش و دووبارـ بـکار دـهـنـت کـ ئامازـی بـ شوـن و
سوـانـو یان لـ نائومـدی.

لـ شانـی ئابسورددا، زـر جار بـستراوـتـو بـ بیرکـکانی
بوونگـراییدو، بـتایبـتی لـ بـرهـمـکانی ئـلبـرت کامـدا. ئـم
فـرمـی شانـ، ژیان وکـ بـمانا و نالـژیکی و دووبارـبوو نیشان
دـدات. لـ بـر ئـو ووداوـکان چارـسـری وونیان نییـ.
کارکـتـرـکان ناتوانن بـ تـواوی لـ یـکـتری تـبـگـن. زمان توانا و
ئـرکی خـی لـ دـست دـدات بـ دروستکردنی پـیـوـندی استـقینـ.

شانـ نامـنووسانی وکـ ساموـل بـکت، یوجین ئیـنـسکـ و جان جینـت
بـ نوـنـری ناوـندی ئـم نـریتـ شانـیهـ دادـنـت.
ئـبسورد تیشک دـخاتـسـر تـکچوننی پـیـوـندیـکان، کـ ئـم خاـان
مرکـز زـر جـختی لـسـر دـکاتـو لـ تـکستـکانیدا. یـکـک لـ تـوـر
گرنگـکان تـوـری بوونـ، کـ سـرنج دـخاتـسـر گـشـگیری و بـهـودـیی
و ململانـ بـ دـزینـوی مانا. ئـم تـوژمـ کاریگـری لـسـر شانـی
ئـزمـوونی هـبوو. نووسـرانـی سـرـتـای ئـم تـوژمـ پیش ئـو
نووسـرکی شانـیی یان ئـدبی بن، فـیلـسوف بوون. شانـش کورترین و
باشترین گـاـبوو بـ گوزارشت کردن لـ خـیا و فکر و
ئـندـشـکانیان، کـ وای لـ بینـرانـی کرد کـ واقع و هونـری نـریتی
بخـنـ ژـر پرسیارـو، کـ بـدواداچوون بـ بوونگـرایـی و بارودـخی
مرقـ دـکات
مینیمالیزم و ئابسوردیزم.

هـرچـنـد مینیمالیزم و ئابسوردیزم هـردووکیان لـ سـدـی بیستـمدا
بـاووونـو، بـمـام بیرکـ و ئامانجیان جیاوازـ.
مینیمالیزم هـو دـدات مانا بسـلمـنـت، بـمـام بـکـمترین شـو، لـ
دیالـگ و دوورکـوتنـو لـ وـسف، دوورکـوتنـو لـ زیادـووی.
لـ بـرامبـردا ئابسوردیزم جیهان و ژیان وکـ شتـکی بـمانا، بـ
لـژیک پـشان دـدات.

و ووداوـکان دووبارـ دـبنـو بـ بـ گـان. هـندک جاریش زـر قسـ
کردن بـ پیشاندانی بـ مانایـتی ژیانـ. جووـ و کردار لـ شانـی
ئـبسورددا زـر جار دووبارـ دـبنـو و ئـنجامیان نییـ. بـدـنگی،
وکـ توخمـکی مینیمالیزمی دـبـت بـ بـشـکی گرنگ لـ شانـکـدا. لـ

مینیمالیزم و ئېسوردیسمدا بېدنگی ئو شتانه دت ک زمان ناتوانت بیټ.

دیکر هم له شانې ئېسوردا هم له مینیمالیزمدا زړ سادی. بې نمونې له فزای شانې کدا، شتېکان کم دې بېندو، بې نمونې پیشاندانی دارک یان کورسیېک ئو جیهانکې بکات و بې شوېن پیشان ددات. ئم مینیمالیسم یارم تیدر بې گواستندوې سرنجی بینر بې ناو هست و بیرکردنو.

زمانیش له شانې ئېسوردا بې شوې مینیمالیستی بېکاردت، گفتوگېکان، کورتن و زرجاردووبار دې بندو و واتای ئاشکرایان نیې، ناتوانن پېو ندیېکی استېقیند دروست بکن. له شانې بې دېم چاوېوانی گدې بکتنو، زمان دېت بې نیشاندې شکستی پېو ندیې مرقف. لېر دا، مینیمالیسمی زمان واتا کم قس نیې بې مانا، بېکو قسې کم مانایې بې نیشاندانی بې مانایې.

هرچې ندې، ئېسوردیزم و مینیمالیزم هر دووکیان نزیکایې تیکې زریان هې، بېام له همان کاتدا جیاوازیېکی تېواو وونیشیان هې، چونکې، مینیمالیزم پېو ندی بېو و هې چن د نوو سرت، چن کار دکرېت، دتوانین بېین شوواز.

بېام ئېسوردیزم پېو ندی بېو و هې کم چ دوترېت واتې، ناوېک و فېلسفې. ئو پېو ندیې تووند و تېوې ئېسورد و مینامالیزم کم پېکېو گرېیان دداتېو ئو وې کم شانېېکی ئېسورد ئو وې کم زړ جار شانې ئېسورد بې شوازی مینیمالیستی نوو سراو. شوازی نووسین مینیمالیستی. بېام هېموو مینیمالیسم کم ئېسورد نیې، و هېموو ئېسورد کیش پېویست ناکات مینیمالیستی بېت.

دېر ئېنجام: شانې ژوور پېویستی بې زمانکې کم، قووېی دېروونی، و هست و بېدنگی هې، چونکې دراما کم لېسر ازانندوې وکاری دېرو و دانام زرت، بېکو لېسر ژیانې ناوخی مرقف و نزیکبوونی توندی نېوان ئېکتر و بینر دادم زرت. مینیمالیسم شوواز کم کم مرقف ناچار دکات بې وردبینی، بې گوگرتن له بېدنگی و بې تگېشتن له شتانی نېو سراو و نېوتراو.

(۱) تادېوس (زېچ 9211 Tadeusz Rózewicz — 2014) یېکې بوو له بېناوبانگترین شانې نام نووسانی سدی بیستې می پېنېندا، بې زمانې مینیمالیستی، ئدې بی بوونگ رایې دواي جېنگ ناسراو، ئېزموونېکانې شوېش کاریگېریان لېسر تېواوې نووسیندېکانې هېبوو. ئو پېی و ابوو زمان دواي جېنگ زیانکې زړی پېگېشتوو و چېتر ناتوانت هېگری ئایدیالی گور بېت

(۲) ئېگوست ستريندبرگ (August Strindberg 1849-1912) لې سويد
لېدايك بوو، يېكېكې لې گرنگرين و كارىگېرتېرېن شانې نووسانى
ئوروپاي سېدى نېزدېھېم و سېرېتاي سېدى بېستېم. يېكېكې لې و
نووسېرانې يې كې بېردېوام شېوازي نووسىنى خې دېگېي، لې شاي
۱۹۰۷ چوار تېكستى بې شانې ژور نووسى لې سايانى ۱۹۰۷ تا ۱۹۱۰ .
پرسى مېف، پېيوني ندى ژن و پياوكېش دېروونياكان لې بېرھېمېكانيدا
ئېنگ دېداتېو.

زاهير عېبېش

كـور تـېچـير كـ: تـېچـون . نووسىنى: ئامانچ شېروانى

لې كونجى ژورې تاريكېكېو، لې تېنېشت دايكې ماندووكې پاي
كېوتېوو. ئېو سې چوار شېو خېو بې چاوانيدا گوزېر ناكات!
لېوتېي هاوېكې بې تېقېنېوي ئېو قېمېرېي، لېپېش چاوكېانى
خې هېلا هېلا بوو، ئېم بېستېزمانې نې بې شېوان خېو هېي، نې بې
ئېزان. لېم ئېژو، هېر قېمېرېي، هېر تېنېكى نامې، ترسېكې،
مېتېكېي، هېترېش چوونېكې!

خې هېر نېيدېوېرا چاوانى خې پېوېدات. هېر كې خېو خې دېگېياندې
بېر چاوانى، شېقېكې، نوقرچېكې، گازېكى لې خې دېگرت. ئاخىر چېن
بخېوت، هېر دوېنې ئېوار، كې لې فېرگېكې دېگېايېو، سېرنجى
دابوو قېمېرېي لې بېردېم دېرگايان اېگرتېوو! چېن ئارام بېت،
ئېنگې ئېم قېمېرېي شېو وېك ئېوې ئېم ئېژ، ئېستا نا ئېستا گرمې
بكات و بېتېقېتېو.

لېوتېي ئېم داعشانې هاتوونېتېو ئېم ناو و سېنگېريان لې
دېروېرى شاردا لېداو، هېر قېمېرېي و دېتېقېتېو، هېر
تېنېكېي و گرمې دېت و بې ئاسمانان دېكېوت. ئېژ نېيې منداكې،
بېستېزمانېكې، بېوارېكې لې خوتوخي اېي هېپېوون بې هېپېوون نېبېت.
دېم نا دېمېك سېرى لېژېر لېفېكې دېردېهېنا، تا دېنيا بېتېو كې
دايكې هېشتا لېپايېتى و ژورېكې بېجې نېهېشتوو، يېكې بې يېكې
هېناسېكانى خې دېژمارد و وېكوو دېوانې چاولېي يېكېم پېشنگى

ههتاو بوو. ئای به ئو کاتای خه به تاقی ئاسمانه وهی و ئه میش له م به نندیی زگاری ده بهت، به نندی دهستی ترسی خه یه تی، به نندی دهه اوکه یی و م ته که کا نیی تی.

خه ئه م سه رماوسه، ئه م زستانه شووم، ئه وه ندهی تر باره که ی خراپ کردوو! هه ر چرکه یه که ته ده په بهت، ئه وه ندهی تر ته نگاو ده بهت، دوو هه ندهی تریش میزه دانی په ده بهت! به م چهن خه ی بگه ی نه ته ئاوده سه که، له به ده بهختیان، ئاوده سه که له حه ساره که ی په شه وه ی، که له په شه ئه وه دیواره ی که قه م ره شووم که ی له پشت او سه تاوه.

بریا هه ر ئه وه قه م ره بووایه، ئاوده سه که په نجا و سه هه نگاوی که له ژووری نوو سه ته که ی وه دوور، هه چ گومانی نیی، دو نه چوار جاران هه نگاو کانی خه ی ژمارد بوو، ئاخر چهن به م تاریکیی ئه وه په نجا و سه هه نگاو بهت! هه ر یه که له ئه سه ته ره کان، ده که ته ساچه ی ته قینه وه یه که، سوو تماکی ته پ و هاوه نه که بهت! نه نگه پردی سه اتیش ئاوا ته ی نه بهت به مرگ!

جریوه ی چه له که که ی نه وه کا ته م ره که سه رنجی ئه وه به لای خه ی اکه شا! یه که، دوو، سه جاران جریواندی! سه جاران! ده بهت کات سه ی شه وه بهت! هه شتا دوو کاژ ره و بیست و حه وت خوله کی تر ماوه به یه که م په شنگ، هه شتا دوو کاژ ره و بیست و حه وت خوله کی ماوه تا دوو باره خه ر به وه وه رده هه بهت و بکه وه ته که وان! ئای به ئه وه کاتای خه ر هه ده هات، ئای به ئه وه کاتای ئه م ده وه زمه یی ئه م شه وه شه بهت ده بهت! هه ر شه وه کی مرد نه که، هه ر خشه یه که سه داره یه که! ئای ئه که ره ئه مچار شه خه ری له هه ده هات، یه که په به ره وه ئاوده سه که بازی ده دا و میزه دانی خه ی خا یی ده کرد وه! ئه به، به ده بهت هه موو شه وان، به هه مان شه وه، به هه مان ترس و له ره وه، تام ره ری به یانی بهت!؟ ئای شه وه، ئای تاریکی چه نه ده ترسناکی، چه نه ده قه زه ونی!

چاوانی ماندوو بهوون، تا ده هات خه و زیاتری به ده هه نا. هه ر چه ندی به ره گری به کرد بووایه، به هه وه بوو، ئه تر توانای نه ما بوو به ره که بگرهت، خه و تا ده هات به سه ریدا زا ته ده بوو. به ره چاوانی به ره به ره تاریکتر ده بوو، ئاسمانیش وه نه وه شه یتر. خه ی له نه وه وه وه باره که ده زییه وه، دایکی له پشت وه هاواری ده کرد: «که م، ده وه ره وه، له م وه باره وه ره ده ره وه، با نا نه که به یه!»

له تاو ئازاری قونجیلکه ی دایکی ئاگا بوو وه و له خه وه هه ستا! دایکی سه ره کی کرد و به ته وه یه که وه گوتی: «توخا که وه که م له وه ی گه ورتر ده بهت؟ دیسان ئه م کونده میزه چییه کردوو ته!»

کلاسیک‌های کاش و ع‌گا . . نوزاد بندی

موچ‌خ‌ر بوو به ت‌پ و دوو تیپ ک‌وتن‌ گیسانی ،
تیپی ک‌اش و تیپی ... ع‌گا ش‌ی ق‌ی ترانی
ناو‌ب‌زیوانیش ئ‌ران، تورک‌سیا ل‌گ‌ی ئ‌مری‌س‌کا ،
س‌د جار یاری ت‌واو بوو ، ک‌تایی پ‌ ن‌ه‌س‌انی
ک‌اشی ماو‌ ب‌س‌ر‌چوو، ع‌گ‌ای پیسو چ‌ک‌ن،
ل‌مان بوون ب‌ ن‌ا‌د‌ و میسی و پیدر و ک‌اف‌انی
ش‌قی ع‌گا ب‌ ه‌رح‌ا ، پ‌نارتی و ق‌ی ک‌ن بوو،
ب‌س‌ ک‌اشی خ‌ما‌یی، چ‌ن ب‌و ج‌ره ئ‌یتوانی ؟
ک‌اشی چی، ه‌ر ش‌ق‌، دوو مانگ موچ‌ی لوش ئ‌کرد
وای ل‌ها تبوو ع‌گا ش‌ک‌بوو ب‌ ت‌ه‌س‌انی
پ‌ی س‌یر بوو ع‌گا ب‌س‌ر، ل‌ ش‌ار‌زایی ک‌اش ،
ت‌نان‌ت ئ‌بو ع‌دای و‌ک‌ و ل‌ی ن‌ئ‌ی زانی
ه‌رب‌ی‌ ناو‌ب‌زیوان عومری در‌ژ ک‌ردن‌و،
ووتی ق‌ت واز م‌ه‌نن، ش‌قاوی نیش‌تمانی
ووتی ئ‌وو ب‌ ئ‌م‌ ل‌ س‌دام ز‌ر باش‌ترن،
ئ‌وی ک‌ ن‌یک‌رد، کردتان، ک‌اش ز‌ر یاری‌زانی

تا ک‌ی ق‌یران؟ . . سامان خدر

ب‌ب‌ژ ق‌یران‌کان، ل‌م و‌ات‌ ب‌ر‌و زیاتر د‌ب‌ن .
ق‌یران ه‌مو کونج و قوژبن‌کی ئ‌م و‌ات‌ی داگیر کردوو.
ئ‌یا ئ‌م ق‌یرانا ن‌تا ک‌ی ب‌رد‌وام د‌بن؟
تا ک‌ی خ‌ل‌ک‌ ب‌خ‌ی داد‌چ‌ت‌وو و ه‌رت‌ماشاک‌ر ناب‌ت؟
چونک‌ ه‌تا ئ‌ستا ل‌دوای ئ‌م ه‌موو سا‌ب‌ ل‌م ق‌یران‌ ی‌ک‌ ب‌دوای
ی‌کان‌، خ‌ل‌ک‌ ت‌نها ت‌م‌شاک‌ر‌و ه‌و‌ستی ز‌ر جدی و ج‌ی باسی

نیه.

بەتایبەتی لێم قەیرانی ئوم دوا یە بەناوی پەڕی ئۆناکی، کەوا دەسەڵاتی کوردستان، دروستیان کردوو، بە دەشین و بەینی بەرکی هاوڵاتیانی کوردستان. بەلام بەداخوو هاوڵاتیانی هەڵوێستەکی گشت گیریان نیە دژی ئێم دەسەڵاتی بەداخوو.

هەربێیە دەسەڵاتی تدارانی کوردستانیش، بە باکن و گوێی بەهیچ شتێک نادەنو، هەروەها ئێگایانیش بە خەش بوو لەدروست کردنی، هەرقەیران و کەشێکی بەهاوڵاتیان،

بەیی دەپرسم تاکی ئێم قەیرانانە بەردەوام دەبن لێم وەلات؟
من پێم وایە هەتاوێک و هاوڵاتیانی کوردستان بەجیدی هەڵوێست و ئێگرن و خێم لەحالی خەیان نەخەن، بەشەوێکی زەر توند هەڵوێست دژی ئێم دەسەڵاتی و ئێگرن، قەیرانەکان بەردەوام دەبن و هەروەها قەیرانی زەر زیاتر و سەخت تر دروست دەبێت.